

Konferenssiabstraktit

The Conference Abstracts

Yrittäjyyskasvatuspäivät Seinäjoella 25.9.–26.9.2014

Yrittäjyyskasvatus 2.0

Entrepreneurship Education Conference in Seinäjoki, Finland 25.9. –
26.9.2014

Entrepreneurship Education 2.0

SISÄLLYSLUETTELO/ TABLE OF CONTENTS

Konferenssin Ohjelma / The Conference Program	1
Kartat/Maps	4
Ohjelma Teemoittain / The Theme Group Programme	6
TUTKIMUSARTIKKELIT SUOMEKSI	9
Teema: Yrittäjyyskasvatus opetussuunnitelmissa ja opetusta ohjaavissa strategioissa	9
Teema: Koulujen ja sidosryhmien väliset suhteet yrittäjyyskasvatuksessa ...	12
Teema: Yrittäjyysaikomukset sekä yrittäjyysvalmiudet	15
Teema: Yrittäjyyskasvatuksen monialainen soveltaminen	22
Teema: Yrittäjämäisen oppimisen ja opettamisen tukeminen	26
RESEARCH ARTICLES IN ENGLISH.....	29
Theme: Supporting Entrepreneurship Education Competencies and Methods	29
Theme: Teacher's role and experiences	33
Theme: Supporting Entrepreneurship Education Competencies and Methods II	37
Theme: Different Perspectives to Entrepreneurship Education	40
YRITTÄJÄMÄISEN OPPIMISEN CASET	45
Teema: Start up- ja innovaatiotoiminta	45
Teema: Opiskelijayrittäjyyden tuki ja koulutus	48
Teema: Yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen tukeminen	51
Teema: Yrittäjyyskasvatuksen pedagogiset menetöt.....	56

Konferenssin Ohjelma / The Conference Program To 25.9.2014

- 8.15–10.30 Akateemisen julkaisemisen työpaja, luokkatila 7. taivas (5 krs)
Akateemisiin lehtiin kirjoittaminen on opittavissa oleva, erityinen taito. Työpajassa keskustelemme miksi julkaista, missä julkaista ja miten julkaista. Käymme läpi joitakin keskeisiä asioita, joita kannattaa tai ei kannata tehdä kirjoittaessa akateemista artikkelia.
Työpajan vetäjänä toimii professori Ulla Hytti, joka toimii parhaillaan Editorina ”Journal of Small Business Management” -lehdessä.
- 10.30–11.30 Yrittäjyyskasvatuksen Tutkimusseuran vuosikokous, luokkatila 7. taivas (5 krs)
- 11.00–12.00 Ilmoittautuminen (Frami F Aula) ja lounas (Lounas Frami B, ravintola Frami, ISS)
- 12.15–13.45 Avauspuheenvuoro dosentti Kari Ristimäki, Vaasan yliopisto
Yrittäjyyskasvatuksen tutkimusseuran tervetuliaissanat, Professori Ulla Hytti, Turun kauppakorkeakoulu
Ideas and Thoughts about the Future of Entrepreneurship Education. Puheenvuoro professori Alain Fayolle, Emlyon Business School, Ranska
Tila: Sininen Auditorio, F110, Frami F.
- 13.45–14.15 Kahvi, Frami F aula.
- 14.15–17.30 Teemaryhmät, Frami F, luokkatilat F308–F313.
- 19.00 Iltatilaisuus Seinäjoen kaupungin isännöimänä Törnävän Kartanossa.

Pe 26.6.2014

- 8.30–10.30 Teemaryhmät, Frami F, luokkatilat F308–F313.
- 10.30–11.00 Kahvi, Frami F aula.
- 11.00–12.45 Puheenvuoro, Tapio Varmola, rehtori Seinäjoen ammatti-
korkeakoulu
Methodological challenges in entrepreneurship education.
Puheenvuoro professori Paula Kyrö, Aalto-yliopisto
Loppusanat ja Yrittäjyyskasvatuksen tutkimusseuran kun-
niajäsenien palkitseminen
Tila: Sininen Auditorio, F110, Frami F.
- 12.45–13.30 Lounas Frami B, ravintola Frami, ISS

Thu 25th September

- 8.15–10.30 Academic publishing workshop, classroom, 7. taivas (5th
floor)
Writing for academic journals is a specific craft that can
be learned. In this workshop we will discuss issues like
why to publish, where to publish and how to publish. We
will review some of the main dos and don'ts when it
comes to crafting an academic article.
The workshop is led by Prof Ulla Hytti who is currently
an Associate Editor for the Journal of Small Business
Management.
- 10.30–11.30 Scientific Association for Entrepreneurship Education
annual meeting, classroom 7. taivas (5th floor)
- 11.00–12.00 Registration (Frami F Hall) and lunch (Frami B, restau-
rant Frami, ISS)
- 12.15–13.45 Opening speech by Docent Kari Ristimäki, University of
Vaasa
Welcoming words by President of Scientific Association
for Entrepreneurship Education Professor Ulla Hytti Tur-
ku School of Economics

Ideas and Thoughts about the Future of Entrepreneurship Education, Keynote speaker professor Alain Fayolle, Em-lyon Business School, France

Location: Sininen Auditorio (Blue Auditorium), F110, Frami F.

13.45–14.15

Coffee, Frami F Hall

14.15–17.30

Parallel groups, Frami F, classrooms F308–F313.

19.00

Evening gathering hosted by City of Seinäjoki at beautiful Törnävä Mansion

Fri 26th September

8.30–10.30

Parallel groups, classrooms F308–F313.

10.30–11.00

Coffee, Frami F Hall

11.00–12.45

Concluding words Tapio Varmola, President of Seinäjoki University of Applied Sciences

Keynote speaker professor Paula Kyrö, Aalto University School of Business, Finland: Methodological challenges in entrepreneurship education

Closing the conference and Nominating honorary members of Scientific Association for Entrepreneurship Education

Location: Sininen Auditorio (Blue Auditorium), F110, Frami F.

12.45–13.30

Lunch, Frami B, restaurant Frami, ISS

Kartat/Maps

A

Seinäjoen ammattikorkeakoulu – tekniikan ala,
kulttuuriala, luonnonvara-ala
Seinäjoki University of Applied Sciences –
School of Technology, School of Culture and Design,
School of Agriculture and Forestry

B

Pääaula / Main hall
Aulapalvelu / Lobby service
Auditoriot 1, 2 ja 3 / Auditoriums 1, 2 and 3
Ravintola Frami / Restaurant Frami
Neuvottelutilat / Meeting rooms
Bell
Marconi
Watt
Edison
Edustustilat / V.I.P. Lounge
Saunatilat / Saunas

C

Yritys- ja toimistotiloja / Business and office facilities
Maakuntasali (4. kerros) / Regional Council Room (4th floor)

D

Yritys- ja toimistotiloja / Business and office facilities
Ravintola Deli / Restaurant Deli
Neuvottelutilat / Meeting rooms
Bitti
Siru
Mega
Frami Lounge (5. kerros, 5th floor)

E

Seinäjoen ammattikorkeakoulu – tekniikan ala
Seinäjoki University of Applied Sciences –
School of Technology

F

Seinäjoen ammattikorkeakoulu – liiketalouden ala,
ravitsemisala
Seinäjoki University of Applied Sciences – Business school
Rehtorin toimisto / President's Office
Opiskelijakunta SAMO / Student Union SAMO
SeAMK auditorio / Auditorium

Ohjelma Teemoittain / The Theme Group Programme

Torstai/Thursday 25.9.2014	Tutkimusartikkelit Luokkatila F308	Tutkimusartikkelit Luokkatila F309	Research Articles & Learning Cases, Classroom F310	Case-esittelyt Luokkatila F311	Työpajat Luokkatila 7. taivas (5 krs)
Teema/Theme	Yrittäjyyskasvatus opetusuunnitelmissa ja opetusta ohjaavissa strategioissa	Koulujen ja sidos- ryhmien väliset suh- teet yrittäjyyskasva- tuksessa	Supporting Entrepren- neurship Education Competencies and Methods	Start up- ja innovaa- tointoiminta	
14.15–14.45	Opetussuunnitelmau- distus ja yrittäjyyskas- vatus Minna Riikka Järvinen, Elena Ruskovaara, Timo Pihkala and Min- na Hämäläinen	Koulun rajat ylittävän opetuksen tutkimisen metodologiset lähtö- kohdat ja analyysime- netelmät Leena Käyhkö	How to teach meta- competencies, learning from entrepreneurs Sirje Ustav and Urve Venesaar	Protomo Helsinki Open- uudenlainen innovaatioapparaatti – case-esittely Pertti Kiuru and Anne Gustafsson-Pesonen	Keskustelu onnis- tuneen työnhaun, yrittäjyyden ja niiden välimuodon sekä työskentelyn teemoista muuttuneilla työmark- kinoilla Kaisa Välivehmas (Pestaamo-hanke) and Päivi Ojala (Hyppyri – Helsingin yrittäjyyskasvatuksen polku)
14.45–15.15	Yrittäjyyskasvatus lukiokoulutuksessa Elena Ruskovaara, Timo Pihkala and Min- na Hämäläinen	Ennakointikamarit osana koulutussuunnit- telua Mikko Huhtala, Tanja Lepistö and Tiina Mä- kitalo-Keinonen	Learning the business planning – why, where, how and with whom? Tero Turunen	EntreMill - Työelämä- lähtöinen yrittäjämäisen toiminnan kehittämäs- paja arviointia, CASE esittely Anne Gustafsson- Pesonen and Laura Mattila	Keskustelu onnis- tuneen työnhaun, yrittäjyyden ja niiden välimuodon sekä työskentelyn teemoista muuttuneilla työmark- ki-noilla. Pestaamo- hanke. Kaisa Välivehmas and Päivi Ojala
15.15–15.45	EnTree®- malli yrittä- jyyskasvatusstrategian viitekehysenä Outi Hägg and Katari- na Peltonen	Koulu-yritysyhteistyö (alkuvaiheen väitöskir- jatyo) Kaarina Sommarström	Case: Me and MyCity as a teaching method Auli Ojala	Bridge It Up - työteki- jölle tarjottujen startup -palveluiden vaikutta- vuus - Case Nokian Bridge-ohjelma Pertti Kiuru, Jari Han- delberg and Heikki Rannikko	Keskustelu onnis- tuneen työnhaun, yrittäjyyden ja niiden välimuodon sekä työskentelyn teemoista muuttuneilla työmark- ki-noilla. Pestaamo- hanke. Kaisa Välivehmas and Päivi Ojala

Torstai/Thursday 25.9.2014	Tutkimusartikkelit Luokkatila F308	Tutkimusartikkelit Luokkatila F309	Tutkimusartikkelit Luokkatila F310	Research Articles Classroom F311	Case-esittelyt Luokkatila F312	Työpajat
Teema/Theme	Yrittäjyy- saikomukset sekä yrittäjyysvalmiudet	Opettajan henki- lökohtainen kehi- tys ja rooli yrittä- jyyskasvatuksessa	Yrittäjyyskasvas- tuksen monialainen soveltaminen	Teacher's role and experiences	Opiskelijayrittä- jyyden tuki ja kou- lutus	Luokkatila 7. tai- vas (5 krs)
16.00–16.30	Yrittäjyysaikomusten muutos ja aikomusten yhteys käyttäytymi- seen valmistumisen jälkeen Elina Varamäki, San- na Joensuu and An- mari Viljamaa	Psykologinen omistajuus ja si- säinen yrittäjyys oppijakeskeisessä musiikin oppimi- sessa: Luokanopet- tajien musiikin opetuksen näkö- kulma Lenita Hietanen and Matti Koira- nen	Yritysvalmintajasta pedagogiseksi yrit- täjyysvalmentajaksi – ammatti- identiteetin trans- formaatio Outi Hägg	Teacher's multiple roles in entrepre- neurial learning process Minna Riikka Järvi- vaara, Elena Rusko- vaara and Riikka Kuusisto-Kajander	Case: Dynastart – opi visualisoimaan ja tiivistämään idea- si videoklipiksi - www.dynastart.fi Aku Mattila	Yrityskylä Anne-Mari Iko- nen & Karoliina Karjala (Taloudelli- nen tiedotustoimisto
16.30–17.00	Toiminnan ja refle- ktoinnin merkitys yrit- täjyyden pätevyiden kehittymisen proses- sissa Taina Järvi	Opettajan kasvu- tiet- mivalmentajuuteen Veijo Hämäläinen and Timo Nevalai- nen	Interprofessionaali- nen hyvinvointiyrit- täjyys – pilotin en- tiaskeleita Ulla-Majja Koivula	Incongruence in en- trepreneurship teachers' assump- tions about entre- preneurship and pedagogical meth- ods Kaarlo Paloniemi and Pekka Belt	Yrittäjyyskasvatuk- sen puutarha – verk- ko- ja monimuotoi- nen yrittäjyyskasva- tuksen ohjelman case Anne Gustafsson- Pesonen, Outi Hägg, Laura Rautio and Olavi Nieminen	Yrityskylä Anne-Mari Iko- nen & Karoliina Karjala (Taloudelli- nen tiedotustoimisto
17.00–17.30	Yrittäjyysvalmiudet ja niiden oppiminen Jouni Oksanen	Ammattikorkea- koulun opettajien kokemukset moni- ulotteisen idean ohjaamisen haas- teista Anu Harju- Myllyaho and Marja Lempiäinen	Seurakunnalliset innovaatiot nuorisoi- työssä. Toiminnan suunnittelun, hallin- nollisen päätöksen- teon ja sisäisen yrit- täjyyden näkökulma (alkuvaiheen väitös- kirjatyo) Marja-Liisa Kaakko	Teacher experiences in the development of learning envi- ronments that incor- porate working-life and entrepreneurial activities: what are the crucial success factors in general education? Lenita Hietanen and Essi Kesälähti	Korkeakouluyllyrittä- jyys strategisena painopisteenä – Case Satakunnan ammatt- tikorkeakoulun Yri- tyskiihdyttämö Ari-Pekka Kainu	Yrityskylä Anne-Mari Iko- nen & Karoliina Karjala (Taloudelli- nen tiedotustoimisto

Perjantai/Friday 26.9.2014	Tutkimusartikkelit Luokkatila F308	Research Articles Classroom F309	Research Articles Classroom F310	Case-esitellyt Luokkatila F311	Case-esitellyt Luokkatila F312	Työpajat
Teema/Theme	Yrittäjämäisen opettamisen ja opettamisen tukeminen	Supporting Entrepreneurship Education Competencies and Methods II	Different Perspectives to Entrepreneurship Education	Yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen tukeminen	Yrittäjyyskasvatuksen pedagogiset menetelmät	Luokkatila 7. taivas (5 krs)
8.30–9.00			Towards Social Entrepreneurship Gamification Manuel Gentile, Valentina Dal Grande, Simona Ottaviano, Dario La Guardia, Mario Allegra and Linda Messineo	Kaikuja Kolmanneltä lähteeltä - Kokemuksia yhdistysyrittäjyydestä Elina Vanhapiha	Oppiyritystoiminta osana liiketalouden koulutusta Antti Klauvu, Riitta Vihuri and Paula Lamminen	Arvola – Arvot pun-tarissa Outi Hägg and Kati Peltonen EnTree Academy
9.00–9.30	Monialainen opin-tojako yrittäjyyden edistämiseen Kirsti Sorama	Entrepreneurship, Education in Nursing – A Narrative Review Sirku Rankinen	Assessing dynamic capability in Finnish SMEs Jari Laine and Laura Wirtavuori	Kimmoke yrittäjyyskasvatustrategian ketterä kehittäminen Etelä-Savossa Katri Ljekkilä and Tommi Kuukkanen	Yrittäjyyden intensiiviviikko Ulla Laine	Arvola – Arvot pun-tarissa Outi Hägg and Kati Peltonen EnTree Academy
9.30–10.00	Tsemppipajat yrittäjämäistä opettajuutta toteuttamassa? Annukka Tapani and Maiju Ketko	Implementing Passion and risk-taking –pedagogy Tarja Römer-Paakkanen and Maija Suon-pää	Entrepreneurial Identity in Different Cultural Contexts: the Cases of Estonia and Czech Republic Tarmo Tuisk	HyWeTeam – Yrittäjyyspedagoginen malli Hämeen ammattikorkeakoulun hyvinvointialalle Seija Pajari-Stylman and Päivi Mäntyneva	Moving Towards Wellbeing -projekti (MTW) Leena Nietosvuori ja Annamajaja Id-Korhonen	Hämmilä – Hämmennyksestä oivallukseen Aalto yliopisto & Haaga-Helia & Lamk
10.00–10.30	Yrittäjämäisyyden merkitys onnistuneessa työnhaussa ja työnteossa. Perustuu julkaistuun ”Miten onnistut työnhaussa”-kirjaan Kaisa Välivehmas	Intrapreneurship, goals of intrapreneurship education, methods of education Ulla Laine	Measuring learning outcomes of enterprise education using structural equation modelling Inna Kozlinska, Tõnis Mets, and Kärt Rõigas	Oppilaitosrajat yrittävällä InnoEspoo-hanke tukemassa yrittäjyyttä ja opiskelijayrittäjyyttä Es-poossa Heikki Rannikko and Johanna Lyytikäinen	Harjoitusyritys teknikan koulutuksen yritystalouden opetuksen pedagogisena menetelmänä Marja-Liisa Kaakko and Kaija Arhio	Hämmilä – Hämmennyksestä oivallukseen Aalto yliopisto & Haaga-Helia & Lamk

TUTKIMUSARTIKKELIT SUOMEKSI

Teema: Yrittäjyyskasvatus opetussuunnitelmissa ja opetusta ohjaavissa strategioissa

Torstai 25.9. 14.15–15.45, luokkatila F308

Opetussuunnitelmauudistus ja yrittäjyyskasvatus

Minna Riikka Järvinen

Opinkirjo

Elena Ruskovaara

Lappeenranta University of Technology

Timo Pihkala

Lappeenranta University of Technology

Minna Hämäläinen

Lappeenranta University of Technology

Yrittäjyyskasvatus on ollut osana perusopetuksen opetussuunnitelmia jo parikymmentä vuotta ja teema on esiintynyt opetussuunnitelmassa nk. läpileikkaavana aihekokonaisuutena. Aihekokonaisuuksille on leimallista se, että niiden avulla korostetaan ajankohtaisia kasvatus- ja opetustyön painopisteitä, niiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät useisiin sekä kaikille yhteisiin, että valinnaisiin oppiaineisiin ja oppilaitoksen yhteisiin tapahtumiin ja lisäksi aihekokonaisuuden tulee näkyä koulun toimintakulttuurissa. Nyt perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita uudistetaan, asiakirja valmistuu vuoden 2014 loppuun mennessä ja uudet opetussuunnitelmat otetaan oppilaitoksissa käyttöön syksyllä 2016 (www.oph.fi/ops2016).

Selvitämme artikkelissamme miten yrittäjyyskasvatukseen liittyvät sisällöt, käytännöt ja menetelmät näkyvät asiakirjaluonnoksessa. Nostamme esiin mm. sen, miten yrittäjyyteen, yrittäjyyskasvatukseen ja yrittäjämäiseen pedagogiikkaan liittyvät elementit näkyvät luonnoksen oppimiskäsityksessä, perusopetuksen tehtäväkuvauksessa sekä opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisissa tavoitteissa. Lisäksi jäsenämme sitä, miten luonnoksessa teema näkyy eri laaja-alaisen osaamisen kuvauksissa, joista yhtenä osaamisalueena ja monialaisena oppimiskokonaisuutena mainitaan ”työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys”.

Opetussuunnitelmaluonnoksen sisällönanalyysin jälkeen analysoimme laajan kvantitatiivisen aineiston (n 959) ja esitämme aineiston pohjalta näkemyksiä siitä, kuinka opetussuunnitelmaluonnokseen kirjatut, yrittäjyyteen liittyvät sisällöt, käytännöt ja menetelmät näkyvät tämän hetken perusasteen opettajien käytännöissä.

Avainsanat: opetussuunnitelma, opetussuunnitelmauudistus, opetussuunnitelman perusteet, perusopetus, yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskasvatuksen sisällöt ja menetelmät

Yrittäjyyskasvatus Lukiokoulutuksessa

Elena Ruskovaara
Lappeenranta University of Technology
Timo Pihkala
Lappeenranta University of Technology
Minna Hämäläinen
Lappeenranta University of Technology

Yrittäjyyskasvatus on ollut yhtenä suomalaisen lukiokoulutukseen läpileikkaavana aihekokonaisuutena jo useiden vuosien ajan. Aihepiiriä on tutkittu hyvin vähän, mutta on kuitenkin ollut nähtävissä, että lukio-opettajien toiminnassa yrittäjyyskasvatus ei ilmene kovin merkittävässä määrin. Tästä syystä on erilaisten kehittämishankkeiden toimesta pyritty edistämään yrittäjyyskasvatuksen roolia lukiokoulutuksen osana. Yksi hankkeista on ollut ESR-rahoitteinen YES Goes to Lukio -hanke (myöhemmin YGL), jonka aikana seitsemän maakunnan alueella on erityisesti panostettu lukioiden yrittäjyyskasvatuksen sisällölliseen ja menetelmälliseen kehittämiseen.

Esittelemme artikkelissa laajan kvantitatiivisen aineiston avulla joitakin huomioita siitä, mitä yrittäjyyskasvatuksen sisältöjä ja menetelmiä lukio-opettajat toiminnassaan käyttävät. Vertailemme sekä YGL-alueiden ja muiden suomalaisten lukio-opettajien yrittäjyyskasvatuskäytäntöjä sekä YGL-alueiden lukio-opettajien käytäntöjä ennen hankkeen alkua (tammikuu 2012) ja hankkeen päättyessä (kesä 2014).

Tuloksemme osoittavat, että erilaiset opetuskeskustelut joissa puhutaan yrittäjyydestä, talouselämästä ja oman toiminnan taloudellisista vaikutuksista ovat varsin suosittuja lukio-opettajien keskuudessa ja määrä on kasvanut hankkeen edetessä. Vastaavasti erilaisia projekteja tehdään lukiossa melko vähän, myöskään yrittäjämäisyyttä tukevia työtapoja ja menetelmiä ei käytetä kovinkaan runsaasti. Kuitenkin oppijoiden vastuullisuuteen ja aktiivisuuteen ohjaaminen näkyy opettajien arjessa säännöllisesti. Vastaavasti, erilaiset luovuuteen kannustavat ja oppijoiden tulevaisuusorientaatiota kehittävät sisällöt ja menetelmät ovat kasvattaneet suosiotaan hankkeen edetessä.

Lukiokoulutukseen liittyvää yrittäjyyskasvatuksen tutkimusta on tehty hyvin niukasti ja pyrimme artikkelillamme avaamaan keskustelua tähän liittyen. Esitämme artikkelissamme joitakin merkittävimpiä yrittäjyyskasvatuksen kehittämiskohteita lukiokoulutuksen näkökulmasta. Lisäksi pohdimme sitä, miten tulevassa opetus suunnitelmauudistuksessa yrittäjyyskasvatuksen sisällöt ja menetelmät voisivat näkyä ja tulla entistä monipuolisemmin huomioiduksi opetuksessa.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, lukiokoulutus, opetussisältö, opetusmenetelmä

Entree®- Malli Yrittäjyyskasvatusstrategian Viitekehyksenä

Outi Hägg

Aalto University School of Business

Katariina Peltonen

Aalto University School of Business

Kouluilla ja oppilaitoksilla, varhaiskasvatuksesta yliopistoihin ja korkeakouluihin, nähdään olevan yhä keskeisempi rooli yhteiskunnan yritteliäisyyden ja yrittäjyyden edistämässä (Paasio, Nurmi & Heinonen, 2005; Opetusministeriö, 2009). Opetusministeriön tavoitteena on, että vuoteen 2015 mennessä yrittäjyyskasvatus on vakiinnuttanut asemansa ja siitä on tullut kiinteämpi osa oppilaitosten omia opetussuunnitelmia ja pedagogista toimintaa. Tavoitteena on myös yrittäjyyskasvatuksen ottaminen entistä vahvemmin mukaan kuntien koulu- ja elinkeinotoimen strategioihin ja kehittämissuunnitelmiin. (Opetusministeriö, 2009.)

Yrittäjyyskasvatusstrategiatyö, jolla tarkoitetaan yrittäjyyskasvatuksen tavoitteiden selkeyttämistä ja sen pohjalta luotua käytännön toimenpidesuunnitelmaa, on parhaillaan käynnissä monessa kunnassa ja oppilaitoksessa.

Tämän eksploratiivisen tutkimuksen tavoitteena on tarkastella miten kehittämämme yrittäjyyskasvatuksen lähtökohtia ja tavoitteita kuvaava teoreettinen EnTree®-malli (Hägg & Peltonen, 2013) toimii alueellisen yrittäjyyskasvatusstrategian viitekehyksenä. Tutkimus kohdentuu Helsingin yrittäjyyskasvatusstrategiatyöryhmässä (Hyppyri-hanke) mukana olevien asiantuntijoiden näkemyksiin EnTree®-mallin toimivuudesta ja soveltuvuudesta eri konteksteissa tapahtuviin yrittäjyyskasvatusinterventioihin. Tutkimusmetodologiana käytetään fenomenografiaa ja aineisto on kerätty teemahaastattelun avulla.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskasvatusstrategia, EnTree®-malli, yrittäjyyspedagogiikka

Teema: Koulujen ja sidosryhmien väliset suhteet yrittäjyyskasvatuksessa

Torstai 25.9. 14.15–15.45, luokkatila F309

*Koulun rajat ylittävän opetuksen tutkimisen metodologiset lähtökohdat ja
analyysimenetelmät*

Leena Käyhkö
University of Helsinki

Tässä abstraktissa tarkastelen tutkimukseni: ”Yrittäjyyskasvatus koulun ja paikallisyhteisön yhteiskehittelyn kohteena”, sen metodologisia lähtökohtia ja analyysimenetelmiä. Tutkimuksessa syvennytään neljään teoreettiseen lähestymistapaan, joiden avulla voidaan ymmärtää koulun ja yhteiskunnan suhdetta, sen syntyä ja kehitystä kasvatustieteen näkökulmasta. Tarkastelen Deweyn filosofista kasvatuskäsitelmää, Rogoffin oppijoiden yhteisöä, Kyrön tulkintaa yrittäjyyskasvatuksesta sekä kulttuuri-historiallista toiminnan teoriaa. Tutkimuksen teoreettis-metodologisenä viitekehyksenä on kulttuuri-historiallinen toiminnan teoria. Sen mukaisesti tutkimus sisältää teorianhistoriallisen tarkastelun, kohdehistoriallisen osan sekä empiiriseen aineistoon perustuvan aktuaaliempirian.

Kokonaisuutena tutkimus rakentuu kolmen analyysin avulla: 1) messujen erilaisista toteuttamisvaiheista 2) opettajien, oppilaiden ja koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen välisestä yhteiskehittelyn dynamiikasta ja 3) johtamisen analyysistä.

Avainsanat: Toimintajärjestelmä (Engeström), yhteiskehittely, ristiriita, rajanylitykset, rajanylittäjät

Ennakointikamarit osana koulutussuunnittelua

Mikko Huhtala

Länsirannikon koulutus Oy Winnova

Tanja Lepistö

Turku School of Economics at the University of Turku

Tiina Mäkitalo-Keinonen

Turku School of Economics at the University of Turku

Koulutuksen suunnittelun ja kehittämisen tueksi tarvitaan tietoa sekä nykyisistä että tulevista osaamistarpeista ja tulevaisuuden työntekijätarpeista. Tässä tutkimuksessa kuvaamme käytännön kokemuksia ja tuloksia koulutuksen ennakoinnin kehittämisestä kaikkien koulutusalojen yhteistyönä, mikä on mahdollistanut toimialat ja koulutusasteet ylittävän rajapintatarkastelun. Keskeiseen osaan nousevat ennakointikamarit sidosryhmäyhteistyön foorumina.

Tutkimuksen tavoitteena on ollut tuoda monipuolisempia ja osallistavampia menetelmiä osaksi tulevaisuustyöskentelyä. Tämän tutkimuksen empiirisen aineiston muodostavat neljällä eri toimialalla järjestetyt ennakointikamarit, joiden suunnittelussa on hyödynnetty erilaisia tausta-aineistoja ja keskustelua tilaisuuksissa on fasilitoitu erityyppisin osallistavin menetelmin.

Toimialat ja koulutusasteet ylittävää keskustelua ja yhteistyötä tukevat ja mahdollistavat toimintatavat ja foorumit tukevat alueellisten strategioiden ja toimintatapojen mukaista kehittämistä, ei ainoastaan koulutuksen suunnittelussa, vaan tulevaisuustyössä ja ennakoinnissa laajemminkin. Ennakointikamaritoiminta tukee verkostojen kokoamista ja kehittämistä ja toiminnan avulla saadaan aikaan ”positiivista pöhinää” myös yrittäjyyskasvatuksen tueksi. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää soveltuvin osin valtakunnallisesti kehitettäessä koulutuksen ennakointia.

Avainsanat: koulutussuunnittelu, ennakointi, ennakointikamari, osaaminen, yrittäjyyskasvatus

Koulu-yritysyhteistyö (alkuvaiheen väitöskirjatyö)

Kaarina Sommarström

On todettu, että koulujen ja yritysten tekemä yhteistyö ei ollut niin tavallista vielä muutama vuosikymmen sitten. Koulut ja yritykset elivät kukin omaa elämäänsä. Oppilaat olivat yritysten kanssa tekemisissä ehkä vain työharjoittelun muodossa peruskoulun viimeisellä luokalla. Käytäntö on muuttunut 2000-luvulla. Koulut tekevät yhteistyötä nykyään mm. vierailujen muodossa. Vierailut voivat toimia molempiin suuntiin, joko oppilaat tekevät vierailun yritykseen tai yrityksestä tulee edustaja vierailemaan kouluun. Vierailu voi olla myös virtuaalivierailu, jolloin kukin osapuoli on omassa ympäristössään ja kanssakäyminen tapahtuu audiovisuaalisen viestinnän välityksellä.

Artikkelissani pohdin koulujen ja yritysten välisestä yhteistyöstä, miten koulut onnistuvat luomaan kontakteja yritysten kanssa niin, että yrityksillä liikenee mahdollisuuksia ottaa vastaan koululuokkia ja mitä se mahdollisesti antaa kullekin osapuolelle. Yleisesti katsotaan, että kouluvierailut vievät yrityksen henkilöstö- ja aikaresursseja sekä vaativat yritykseltä usein lisäjärjestelyjä vierailun toteuttamiseksi. Kaikissa kouluissa ei ole yhtä tehdä yhtä usein vierailuja yrityksiin. Mahtaako se johtua koulussa toimivista opettajista, muista koulutyöhön osallistuvista henkilöistä vai siitä, että yritykset eivät ole halukkaita ottamaan vastaan koululuokkia.

Esitykseni perustuu väitöskirjatutkimukseeni, miten koulut onnistuvat tekemään vierailuja yrityksiin. Onko vierailujen järjestäminen koulussa yhden innostuneen henkilön varassa ja sitä myöten loppuu, kun kyseinen henkilö lopettaa? Lisäksi on huomioitavaa ne menetelmät, joilla yritykset saadaan ottamaan vastaan koululuokkia. Onko yhteyshenkilö erinomainen puhuja ja kontaktinluoja, syntyykö yhteistyö tuttujen henkilöiden perusteella, hoituuko useimmat vierailut välittäjäjärjestöjen kautta vai onko siinä jokin muu seikka, joka edesauttaa vierailujen järjestämisessä?

Kirjallisuutta löytyy luokahuoneen ulkopuolella tapahtuvasta oppimisesta yleensä, mutta ei niinkään paljon yritysvierailun yhteydessä tapahtuvasta oppimisesta. Tarkoitukseni on kerätä tietoa haastatteleamalla henkilöitä, jotka ovat avainasemassa vierailujen järjestämisessä, mm. rehtoreita, aineenopettajia tai joitakin muita vastaavassa asemassa olevia henkilöitä.

Avainsanat: Koulu-yritysyhteistyö, vierailu, oppiminen luokahuoneen ulkopuolella, työelämään tutustuminen, koulun yhteyshenkilö

Teema: Yrittäjyysaikomukset sekä yrittäjyysvalmiudet

Torstai 25.9. 16.00–17.30, luokkatila F308

Yrittäjyysaikomusten muutos ja aikomusten yhteys käyttäytymiseen valmistumisen jälkeen

Elina Varamäki

Seinäjoki University of Applied Sciences

Sanna Joensuu

Seinäjoki University of Applied Sciences

Anmari Viljamaa

Seinäjoki University of Applied Sciences

Yrittäjyysaikomusten tutkiminen on nopeasti lisääntynyt Shaperon yli 30 vuotta sitten julkaistun urauurtavan tutkimuksen jälkeen, ja siitä on vähitellen kehittynyt itsenäinen tutkimussuuntaus yrittäjyystutkimuksen sisään. Lukuisista aikaisemmista tutkimuksista huolimatta erityisesti pitkittäistutkimukset sekä intention-behavior –tutkimukset ovat olleet vähäisiä. Tämän artikkelin tavoitteina on selvittää, (1) muuttuvatko yrittäjyysaikomukset valmistumisen jälkeen ja (2) onko opintojen aikana mitattujen yrittäjyysaikomusten ja välittömästi valmistumisen jälkeen käyttäytymisen l. yrittäjäksi ryhtymisen välillä yhteyttä. Lisäksi alatavoitteena on selvittää, (3) mikä merkitys sukupuolella ja vanhempien roolimalleilla on yrittäjyysaikomuksissa ja yrittäjäksi ryhtymisessä.

Aineistoa on kerätty Entre Intention -mittaristolla, joka pohjautuu pitkälti Ajzenin (1991) Theory of Planned Behavior -malliin. Entre Intention -mittarin operationalisoinnissa on hyödynnetty Kolvereidin (1996) sekä Tkachevin ja Kolvereidin (1999) aiempaa mittarinrakennustyötä. Seinäjoen ammattikorkeakoulun alumneille suunnattu Entre Intention käyttäytymisosiioon liittyvä seuranta-tutkimus toteutettiin lokakuussa 2013 osana ammattikorkeakoulun valmistuneiden yleistä sijoitutumistutkimusta. Kysely kohdistettiin vuosina 2009-2012 valmistuneille. Heidän valmistumisesta oli ehtinyt kulua tutkimushetkellä vähintään puolitoista vuotta ja enintään kolme ja puoli vuotta. Reilusta tuhannesta vastanneesta opiskelijasta 282:lle pystyttiin tunnistamaan opiskeluajalta vähintään yksi Entre Intention -mittauksen tulos.

Tulokset osoittivat, että yrittäjyysaikomukset pysyvät samalla tasolla valmistumisen jälkeen. Kuitenkin korkeat opiskeluaikaiset aikomukset laskevat valmistumisen jälkeen, kun taas matalammat aikomukset lievästi nousevat. Toisaalta tulokset kertovat, että opiskeluaikaisilla korkeilla yrittäjyysaikomuksilla on yhteyttä yrityksen perustamiseen valmistumisen jälkeen. Sukupuolella on myös vaikutusta sekä aikomuksiin että käyttäytymiseen, kun sen sijaan roolimalleilla on vain osittain vaikutusta aikomuksiin mutta ei itse yrittäjäksi ryhtymiseen.

Avainsanat: Yrittäjyys, aikomukset, yrittäjäksi ryhtyminen, ammattikorkeakoulu, pitkittäistutkimus

Toiminnan ja reflektoinnin merkitys yrittäjyyden pätevyyden kehittymisen prosessissa

Taina Järvi
Lapland Vocational College

Tutkimus lähestyy yrittäjyyden pätevyyden kehittymistä ja siihen liittyvää keskustelua vertaamalla yrittäjien toimintaa ja opiskelijoiden yrittäjyyden oppimista tutkimuskysymyksellä ”Mitä eroja ja mitä yhtäläisyyttä on yrittäjän ammatillisen pätevyyden kehittämisessä verrattuna opiskelijoiden oppimiseen?”. Yrittäjyyden prosessi ja sen kehittyminen yrittäjyyden pätevyudeksi nähdään tässä toiminnan, mahdollisuuksien havaitsemisen ja reflektoinnin näkökulmasta. Aineisto koostuu viiden yrittäjän haastatteluista sekä opiskelijoiden keskusteluista kun he toimivat ja kehittivät oppilaitoksessa kioskiyritystään. Saatuja tuloksia verrataan sitten horisontaaliseen ja vertikaaliseen osaamiseen ja mitä eroa ja yhtäläisyyttä on yrittäjien ja opiskelijoiden yrittäjyyden pätevyyden kehittämisessä. Tulokset osoittavat, että yrittäjä hyödyntää laajasti tiedonhankinnan kanaviaan ja kehittää toimintaansa havaiten markkinoilla olevia mahdollisuuksia. Yrittäjillä on horisontaalista osaamista. Opiskelijat taas keskittyivät päivittäisiin yritystoimintaan liittyviin tehtäviin eli osaaminen oli vertikaalista. Tutkimus osoittaa, että yrittäjyysvalmiuksien kehittämisessä oppilaitoksessa tulisi ottaa huomioon oppilaitoksen ulkopuoliset verkostot. Verkostojen avulla voidaan oppia havaitsemaan ja arvioimaan mahdollisuuksia sekä toimimaan yrittäjämäisellä tavalla sekä hyödyntämään osaamista erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä kuten yrittäjät.

Avainsanat: pätevyys yrittäjyydessä, yrittäjyyden oppiminen, toiminta yrittäjyyden oppimisessa, mahdollisuuksien havaitseminen, reflektointi

Yrittäjävalmiudet ja niiden oppiminen

Jouni Oksanen
Jarox Oy

Omassa väitöskirjassani tutkin fenomenografisella tutkimusmenetelmällä yrittäjä-valmiuksia ja niiden oppimista. Väitöskirjassani määrittelin yrittäjävalmiuden tietojen, taitojen ja asenteiden yhdistelmäksi, joita yrittäjä tarvitsee toimiessaan yrittäjänä. Määritelmäni mukaan yrittäjävalmiuksien tasoja on useita, koska on olemassa erilaisia yrittäjiä ja yrityksiä.

Väitöskirjatutkimukseni tutkimusaineiston keräsin haastattelemalla yrittäjiä. Yrittäjien käsityksistä kokosin yrittäjävalmiuksiksi seuraavat kuusi kuvauskategoriaa:

1) olla monitaitoinen, 2) osata johtaa, 3) osata järjestää taloushallinto, 4) osata hallita asiakkuuksia, 5) osata hallita kannattavuutta ja 6) osata hallita rahan tarvetta. Henkilöstöjohtamisen osa-alueelle tuli esiin kategorioita 1) osata olla oikeudenmukainen, 2) osata motivoida, 3) osata huolehtia henkilöstöstä ja 4) osata huolehtia henkilöstön työolosuhteista. Sekä liiketoiminnan että talous-asioiden osa-alueilla tuli esille sama kategoria: osata ennakoida tulevaisuutta.

Tutkimuksessani löysin viisi eri kuvauskategoriaa, joilla voidaan selittää ne keinot, miten yrittäjät oppivat. Kuvauskategoriat ovat 1) oppiminen vapaaehtois-toiminnassa, 2) oppiminen tekemällä työtä, 3) oppiminen itseopiskellen, 4) oppiminen koulutuksessa/kurssituksessa ja 5) oppiminen ulkopuolisen avustuksella. Tulkitsin tutkimustulokset siten, että yrittäjä hakee ensisijaisesti tietoa ja neuvoja itseopiskellen, kursseilta ja koulutuksesta, vapaaehtoistoiminnasta sekä ulkopuoliselta verkostolta, joka koostuu eri alojen asiantuntijoista, ulkopuolisista yrittäjistä, hallituksen jäsenistä ja perheen ja suvun jäsenistä. Yrittäjän oppiminen ammatillisen kasvun aikana tapahtuu, kun yrittäjä toimii itse yrityksessä yrittäjänä ja tekee työtä käyttämällä hyväksi aikaisempia kokemuksiaan ja vaistoaan sekä yrityksen sisäisiä henkilöstön kehittämisprojekteja.

Tutkimustuloksen olen tulkinnut väitöskirjassani niin, että yrittäjä oppii toimimalla yrittäjänä ja ettei yrittäjyyttä vastaavasti voi oppia olematta yrittäjä tai toimimatta yrittäjänä.

Tässä esitelmässäni paneudun tutkimustuloksiini ja omaan pitkäaikaiseen yrittäjäkokemukseeni pohjautuen kahteen eri teemaan:

1. Miten nuoria ammattikorkeakoulun opiskelijoita pitäisi ohjata yrittäjyysopinnoissa, että he näkisivät yrittäjänä toimimisen yhdeksi mahdollisuudeksi hankkia toimeentuloa?
2. Mitä tukimahdollisuuksia on jo yrittäjäksi lähteneille?

Kysymysten taustalla on kaksi yhteiskunnallisesti tärkeää asiaan:

1. Me tarvitsemme lisää yrittäjiä ja varsinkin vientiyrittäjiä.
2. Liian moni yritys (puolet) lopettaa toimintansa ensimmäisten vuosien aikana.

Avainsanat: yrittäjävalmiudet, yrittäjävalmiuksien oppiminen, entrepreneurial readiness, entrepreneurial learning

Teema: Opettajan henkilökohtainen kehitys ja rooli yrittäjyyskasvatuksessa

Torstai 25.9. 16.00–17.30, luokkatila F309

Psykologinen omistajuus ja sisäinen yrittäjyys oppijakeskeisessä musiikin oppimisessa: Luokanopettajien musiikin opetuksen näkökulma

Lenita Hietanen
University of Lapland
Matti Koironen
University of Jyväskylä

Peruskoulussa koululuokka on oppijoiden ja luokanopettajan työyhteisö. Useiden tutkimusten perusteella on pääteltävissä, että työyhteisön jäsenyys voi kehittää siihen kuuluville yksilötason ja kollektiivista psykologista omistajuutta (Pierce & Jussila, 2010 sekä Rantanen & Jussila, 2011; Hensen 2012). Lisäksi aiempi tutkimus on osoittanut, että psykologinen omistajuus ja sisäinen yrittäjyys ovat vahvasti yhteydessä keskenään (Niemi 2013; Salo 2013), ja lisäksi, että psykologinen omistajuus ja työn ilo korreloivat keskenään (Rautamäki, 2013).

Musiikin opettaminen on luokanopettajakoulutukselle monin tavoin erityishaaste, sillä keskiverto-opiskelijan musiikin osaaminen on peruskoulun ja lukion kaikille yhteisten musiikkituntien jälkeen kaukana siitä, mitä musiikkia opettavan pitää osata. Luokanopettajan työssä musiikki on vain yksi monista peruskoulussa opetettavista oppiaineista. Niinpä opettajankoulutuksessa musiikin opettamisen opiskeluun ei voida resursoida erityisen paljon aikaa. Musiikin kapea-alainen ja heikko osaamis pohja sekä vähäinen kaikille yhteisten opintojen määrä aiheuttavat usein luokanopettajaopiskelijoille jopa pelkotiloja, esimerkiksi ainedidaktisessa opetusharjoittelussa.

Musiikkia luokanopettajakoulutuksessa opettavat henkilöt pohtivatkin, miten opetusta pitäisi kehittää, jotta opiskelijat pystyisivät pienistä resursseista huolimatta saavuttamaan edes kohtalaisen hallinnan tunteen myös musiikin opettamista kohtaan. Musiikin opettamisen hallintaa tarkastellaan tässä paperissa psykologisen omistajuuden ja sisäisen yrittäjyyden raamissa. Tulevaisuuden luokanopettajien psykologisen omistajuuden ja sisäisen yrittäjyyden kehittäminen on erityisen tärkeää, kun valtakunnallinen opetussuunnitelmallinen ohjaus suuntautuu aiempaa oppilaslähtöisemmäksi. Kaikessa opetuksessa kehoitetaan muun muassa antamaan tilaa oppilaiden koulun ulkopuoliselle elämälle, esimerkiksi harrastuksille ja muille kiinnostuksen kohteille (www.oph.fi/ops2016).

Paperissamme pohdiskelimme, kuinka opettajankoulutus voi vahvistaa luokanopettajien psykologista omistajuutta ja sisäistä yrittäjyyttä musiikin opetuksen hyväksi. Tutkimuksessa hyödynnetään aiempia tutkimuksia musiikin oppimisympäristöistä, joissa opettaja on kyennyt saamaan oppijakeskeisillä menetelmillä oppilaat tuntemaan psykologista omistajuutta ja sisäistä yrittäjyyttä musiikin opinnoissaan. Tutkimuksen aineistona ovat 48 luokanopettajaopiskelijan vastaukset puolistrukturoituun kyselyyn. Kysely toteutettiin joulukuussa 2013 yhdessä luokanopettajakoulutuksen yksikössä ensimmäisen yhteisen opintokokonaisuuden päätteeksi. Täydentävänä aineistona

ovat opettajankouluttajan päiväkirjatyypiset kuvaukset kyseisen kurssin oppimisympäristön järjestelyistä ja ohjauksellisista ratkaisuista. Tutkimus on toimintatutkimus, jossa pyritään kehittämään luokanopettajakoulutuksen musiikin opetusta. Analyysi perustuu teoriaohjaavaan sisällön-analyysiin. Teoria rakentuu pääosin sisäisen yrittäjyyden ja psykologisen omistajuuden tutkimuskentästä.

Lähteet:

Hensen, B. (2012): Mine or ours? Perspectives on psychological ownership in family firms. PhD Thesis. School of Business and Economics at Jyväskylä University. Jyväskylä

Niemelä, R. (2013); Kokemukset ja opettajien väliset erot osaamisen tunnistamisen kehittämisessä. Sisäisen yrittäjyyden psykologisen omistajuuden ja työnilon näkökulma. Väitöskirja. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu. Jyväskylä

Pierce, J. & Jussila, I. (2010) : Collective psychological ownership within the work and organizational context: Construct introduction and elaboration. *Journal of Organizational Behavior*, 31,6,810-834

Rantanen, N. & Jussila, I. (2011): F-CPO. A collective psychological ownership approach to capturing realized family influence on business. *Journal of Family Business Strategy*. 2,3,139-150

Rautamäki, H. (2013): Omassa firmassa ei tunteja lasketa. Psykologinen omistajuus ja työnilo matkailun perheyrittäjien kertomana. Väitöskirja. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu. Jyväskylä

Salo, S. (2013): Yritys hyvä kymmenen. Monitapaustutkimus aikuisopiskelijoiden opintojen etenemisestä ja sisäisestä yrittäjyydestä. Väitöskirja. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu. Jyväskylä

Avainsanat: Koulutus, luokanopettaja, musiikin opetus, musiikki, psykologinen omistajuus, sisäinen yrittäjyys

Opettajan kasvu tiimivalmentajuuteen

Veijo Hämäläinen

Tampere University of Applied Sciences

Timo Nevalainen

Tampere University of Applied Sciences

Opiskelijoiden ohjaus Tampereen ammattikorkeakoulun (TAMK) yrittäjyyden koulutusyksikkö Proakatemiassa perustuu tradenomiopiskelijoiden (tiimiyrittäjien) perustamien ja omistamien, osuuskuntamuotoisten tiimiyritysten ja tiimiyrittäjien henkilökohtaiseen valmennukseen.

Valmentajuudesta, kuten opettamisesta, kasvusta ja oppimisesta yleisemminkin on useita paradigmaattisesti erilaisia ja usein keskenään ristiriitaisiakin määritelmiä riippuen siitä mistä näkökulmasta valmentajuutta ja kasvua tarkastellaan. Kun valmentajan toimintaa tarkastellaan behavioristisen tai kognitivistisen oppimiskäsityksen mukaisesti yksittäisen yksilön näkökulmasta näyttäytyy se radikaalisti erilaisena kuin jos sitä tarkastellaan sosio-konstruktivistisesta tai relationaalista yhteisössä ja sosio-historiallis-kulttuurisessa tilanteessa tapahtuvan jaetun ja tilanteeseen sidotun oppimisen näkökulmasta.

TAMK Proakatemiassa valmentajuus nähdään ohjaajan toimintana suhteessa itsenäisesti toimivaan tiimiin ja yksilöihin jotka muodostavat tiimin ja joista tiimi kasvattaa yrittäjämäisesti toimivia ammattilaisia. Valmentajan suhde tiimiin ja yksittäisiin tiimiyrittäjiin on tärkeä edellytys tämän kasvuprosessin onnistumiselle.

Artikkeli käsittelee opettajan kasvua tiimiyrittäjien valmentajaksi. Se saa autobiografisen tapaus-tutkimuksen muodon ja sen pääasiallisena aineistona on TAMK Proakatemian koulutuspäällikön ja päävalmentajan kertomus omasta kasvuprosessistaan matematiikan lehtorina TAMKissa ja tiimiyrittäjien valmentajana ja yksikön päävalmentajana, sekä hänen tiimiensä erilaisista oppimistilanteista vuosien 2005–2013 aikana tekemänsä muistiinpanot, joita voidaan pitää myös autoetnografisena aineistona. Aineiston käsittelyssä sovelletaan narratiivisen analyysin lisäksi Amedeo Giorgin deskriptiivisen fenomenologisen analyysin prosessia (esim. Giorgi 2009), jolla pyritään saamaan kiinni valmentajuudesta valmentajan ja tiimin välisen suhteen näkökulmasta - siitä millaisena valmentaja kokee itsensä suhteessa tiimiinsä. Tiimivalmentajaksi kasvaminen nähdään artikkelissa opettajan ammatillisen kasvun tavoin narratiivisena opettajaidentiteetin kehittymisen prosessina joka perustuu oman työn jatkuvaan reflektointiin dialogissa merkityksellisten toisten (kollegat, opiskelijat) kanssa. Yhteisöllä ja sen tuella on myös tärkeä rooli tiimivalmentajuuteen kasvamisessa.

Avainsanat: tiimiyrittäjyys, valmentaminen, narratiivinen tutkimus, fenomenologia, autoetnografia

Ammattikorkeakoulun opettajien kokemukset moniulotteisen idean ohjaamisen haasteista

Anu Harju-Myllyaho
University of Lapland
Marja Lempiäinen
Lapland University of Applied Sciences

Yrittäjyyskasvatustutkimuksen keskusteluissa tutkimusteemat ovat käsitelleet yrittäjänä toimimisen taitojen lisäksi muun muassa sisäistä yrittäjyyttä, kykyä tunnistaa ideoita ja itsensä johtamista lähentyen kansalaiskasvatuksellisia teemoja. Yrittäjyyden hiominen ja huomioiminen oppilaitosympäristössä aina peruskoulusta korkeakouluun saakka on luonnollisesti keskiössä. Monipuolisuudestaan huolimatta yrittäjyyskasvatustutkimuksessa on kiinnitetty vähemmän huomiota opiskelijoiden ideoiden syntyvaiheeseen ja tämän vaiheen monialaiseen tukemiseen opettajanäkökulmasta. Myös alueellisia näkökulmia yrittäjyyskasvatukseen on nähtävissä vähemmän.

Unelmatehdas -hankkeessa on haettu ratkaisuja, joilla voitaisiin tukea opiskelijoiden idean syntyvaihetta sekä idean kehittämistä ohjatusti. Monialaisessa Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun hankkeessa ovat keskeisinä tavoitteina ideoiden synnyttämisen ja yrittäjämäisen asenteen kasvattamisen lisäksi konkreettinen ideoiden ohjaaminen ja yrittäjyyteen kannustaminen sekä hioutuneen idean ”poluttaminen” mahdollisiin koulun ulkopuolisiin jatkopalveluihin.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on nostaa esille ammattikorkeakoulun eri alojen opettajien kokemuksia korkeakouluopiskelijoiden (yliopisto ja ammattikorkeakoulu) yritys-, tuote ja liikeideoiden syntyvaiheen ohjaamisesta sekä ohjaamiseen liittyvistä haasteista. Näkökulmina ovat idean syntyvaiheen monialainen tukeminen ja arktisen alueen erityispiirteiden, kuten pitkien välimatkojen, väestön määrän sekä yrityskehityksen vaikutukset yritysideohjaamiseen. Tutkimuksessa käytetään esimerkkinä Unelmatehdas-hankkeessa kehitetyn Unelmapolku-konseptin opettajaohjaajien kokemuksia monialaisten ja moniulotteisten ideoiden ohjaamisesta. Moniulotteisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä ideoiden lähtökohtien monialaisuutta (eri koulutusalat) ja moniasteisuutta (eri kouluasteet) sekä itse idean kehittämisen vaatimaa useiden eri näkökulmien yhtäaikaista huomioimista ohjaustyössä /ohjaamisessa. Tutkimuskysymykseksi on konkretisoitunut se, millaisia haasteita opettajat kohtaavat ohjatessaan oman substanssinsa ulkopuolella olevia ideoita ja miten ohjaamista voitaisiin tukea.

Tutkimuksen taustaksi avaamme opettajuuteen ja opettajan rooliin liittyviä käsitteitä ja aiempia keskusteluja (opettajan yrittäjyys, opettajan yrittäjämäinen toiminta) sekä ohjaajan tai sparraajan rooliin liittyviä käsitteitä. Taustalla käytämme muun muassa opettajan yrittäjämäiseen toimintaan vaikuttaviin tekijöihin ja kompetensseihin liittyviä teorioita. Lisäksi aihetta lähestytään verkostoteorioiden ja alueellisten näkökulmien pohjalta. Tutkimusaihe on ajankohtainen, sillä yhteiskunnalliset muutosajurit, trendit ja megatrendit muovaavat myös koulutusta yhä nopeammassa sykleissä vaikuttaen muun muassa opiskelijoiden osaamistarpeisiin ja tulevaisuuden näkymiin sekä opettajien työhön. Länsimaissa korkeakoulututkintojen määrän lisääntyessä ne eivät enää takaa valmistuneelle koulutusta vastaavaa työtä. Tämä korostuu vähäväkisillä alueilla, joilla todistetaan jatkuvaa aivovuotoa kasvukeskuksiin. Yrittäjyys ja yrittäjämäinen asenne ovat siis entistä tärkeämpiä tulevaisuuden työelämässä. Opiskelijoiden lisäksi yrittäjyyttä tai vähintäänkin yrittäjämäistä asennetta odotetaan myös opettajilta itseltään. Uudet vaatimukset haastavat opettajuuden perinteisessä muodossaan. Opettajan työ on muuttumassa sparraajan/ valmentajan työksi.

Tutkimus toteutettiin haastattelemalla ohjaavia opettajia (4 haastattelua). Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluin. Haastatteluiden tukena käytettiin opettajien täyttämiä itsearvointilomakkeita. Alustavat tulokset vahvistivat ennako-odotukset siitä, että opettajan ja idean ohjaajan roolit eroavat toisistaan huomattavasti ja että opettaja voi kokea ohjaustilanteet haastavaksi. Haastavaksi koettiin muun muassa epävarmuus oman substanssin ulkopuolelle astumisessa, opiskelijan kohtaaminen sekä tilanteen ennakoinnin vaikeus. Tulosten mukaan opettajat kokivat saavansa tukea muilta Unelmatehtaan ohjaajilta sekä muilta kollegoilta. Lisäksi osa koki hyödylliseksi koulun ulkopuolisen verkoston käytön. Kulttuurisilla tai alueellisilla erityispiirteillä ei koettu olevan tutkimusaiheen kannalta merkittävää roolia. Haastavaksi koettiin lähinnä mahdollisten etäopiskelijoiden osallistuminen toiselta kampukselta yli sadan kilometrin päästä. Yrityskehityksen alueelliset erityispiirteet koettiin kuitenkin selkeämmin etuna kuin haittana. Sen sijaan asenteet omalla toimialalla koettiin osin haastaviksi. Osa haastatelluista ei kokenut työyhteisön tukevan täysivaltaisesti yrittäjyysajattelua, mikä haastaa myös oman asenteen.

Tämä artikkeli tarjoaa täydentävän näkökulman yrittäjyyskasvatukseen yhdistämällä opettajien kokemukset, idean syntyvaiheen moniulotteisen ohjauksen sekä alueelliset erityispiirteet. Tutkimustuloksia voidaan suoraan hyödyntää vastaavanlaisia prosesseja ja toimintamalleja suunniteltaessa. Tutkimustulosten pohjalta voidaan edelleen pohtia kuinka ammattikorkeakouluopettajan uudenlaisiin osaamistarpeisiin voitaisiin vastata paremmin ja kuinka opettajakunnan yrittäjämäistä asennetta ja toimintaa voitaisiin tukea organisaatioiden sisällä.

Avainsanat: opettajuus, ohjaus, sparraus, arktinen alue, yrittäjyys

Teema: Yrittäjyyskasvatuksen monialainen soveltaminen

Torstai 25.9. 16.00–17.30, luokkatila F310

Yritysvalmentajasta pedagogiseksi yrittäjyysvalmentajaksi – ammatti-identiteetin transformatio

Katri Liekkilä

Aalto University School of Business Small Business Center

Tommi Kuukkanen

Aalto University School of Business Small Business Center

Kimmo-projektin tavoitteena on edistää yrittäjyyttä ja kehittää innovaatiotoimintaa Etelä-Savossa. Käytännössä tarkoitus on luoda maakunnalle yrittäjyyskasvatuksen strategia ja aloittaa sen jal-kautusprosessi. Työskentelyn tehostamiseksi erotettiin strategiatyöskentely ja koulu-yritysyhteistyö erillisiksi työskentelylinjoiksi, joka mahdollisti sidosryhmien laajemman osallistamisen ja linjojen aikaansaannosten ristiintestaamisen. Näin luotiin yrittäjyyskasvatuksen strategialle ketterän kehittämisen malli, jossa strategiaa testattiin useassa eri vaiheessa kehitystyön aikana ja saadun palautteen perusteella tehtiin muokkauksia sekä muutoksia. Lopputuloksena luotiin yrittäjyyskasvatuksen visio, tavoitteet, listamuotoinen strategia konkreettisista toimenpideehdotuksista, joihin kaikkiin on olemassa jo sitoutuneita sidosryhmiä.

Strategian työskentelylinja toteutettiin työpajatyöskentelynä syksyn 2013 ja kevään 2014 aikana. Työpajoihin osallistui laajalti eri sidosryhmien edustajia, kuten sivistystoimi, kauppakamari, yrittäjäjärjestön edustaja ja oppilaitosten edustajia. Lisäksi osallistujiksi kutsuttiin edustajia maakunnan muista hankkeista, joilla on selkeä rajapinta yrittäjyyskasvatuksen strategiaan, kuten nuorisotakuu ja elinikäinen oppiminen. Koulu-yritysyhteistyön työskentelylinja selvitti kevään 2014 aikana koulu-yritysyhteistyön nykytilan, parhaat käytännöt ja haasteet. Selvityksen ohella jalkauduttiin alueen oppilaitoksiin, sekä perusopetukseen, toiselle asteelle että korkeakouluihin keskustelemaan yrittäjyyskasvatuksesta, selvittämään oppilaitoksissa käytettäviä yrittäjyyskasvatuksen muotoja, yhteistyötä yritysten kanssa ja ennen kaikkea testaamaan strategia-työskentelyn aihioita. Opetushenkilöstöä ja edustajia alueen yrityksistä kutsuttiin myös työpajoihin, joissa keskusteltiin koulu-yritysyhteistyön haasteista, hyvistä käytännöistä sekä luotiin konkreettisia kehitysehdotuksia ja yhteistyötoimenpiteitä.

Nykytilaselvityksen perusteella yhteistyö jaettiin kahteen eri ryhmään koulutason ja yhteistyön edistyneisyyden perusteella; perusopetuksessa ja lukioissa yhteistyö vaati hyvien käytäntöjen jalkauttamista, esi-merkkejä sekä suunnitteluapua. Perusopetuksessa olemassa olevat yrittäjyyskasvatuksen muodot, kuten yrityskylä, nähtiin jäävän koulun arjesta erilleen, jonka sijaan resurssit haluttaisiin ohjata toimenpiteisiin koulun arjessa. Ammatillisella 2. asteella ja korkeakouluissa keskiössä oli yhteistyön kehittäminen ja ilmenneiden haasteiden voittaminen. Lisäksi todettiin jälkimmäisessä ryhmässä olevan tarve sisäisen yrittäjyyden ja yrittäjämäisten ominaisuuksien vahvistamiselle opiskelujen aikana suoritettavien yrittäjyys- tai yrittäjyyskasvatuksen opintojen

tähdätessä ulkoiseen yrittäjyyteen, eli liiketoiminnan aloittamiseen. Koulu-yritysyhteistyössä havaitut ryhmät, tarpeet, haasteet ja kehitysehdotukset välitettiin strategian työskentely-linjalle, joka muokkasi strategiaa niiden mukaisesti.

Etelä-Savossa todettiin hyvän yrittäjyyskasvatusstrategian olevan maakuntaa kuvaavan sekä lähtötason huomioonottavan. Strategian osista vision tulee kuvata tavoittelemisen arvoista tulevaisuutta, tavoitteiden olla haastavia mutta mahdollisia ja strategian, eli toimenpiteiden, konkreettisia sekä käytännönläheisiä. Näin yrittäjyyskasvatus näyttäytyy osana koulujen arkea ja opetustyötä, eikä siitä erillisenä agendanaan, jota ajavat oppilaitosten ulkopuoliset tahot. Strategia halutaan nähdä projektin sijaan prosessina, jolla on tietty lähtötaso ja jota linjataan ajan myötä tapahtuneen kehityksen mukaiseksi.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskasvatusstrategia, ketterä kehittäminen, koulu-yritysyhteistyö, sisäinen yrittäjyys, ulkoinen yrittäjyys

Interprofessionaalinen hyvinvointiyrittäjyys – pilotin ensiaskeleita

Ulla-Maija Koivula
Tampere University of Applied Sciences

Hyvinvointialan yrittäjyysosaamista edistetään uudessa TAMKIn monialaisessa tiimioppimismallissa, joka aloittaa syksyllä 2014. Uuteen Proakatemia-mallilla toimivaan koulutusmalliin valittiin 17 fysioterapian ja sosiaalialan opiskelijaa, jotka jo kevään 2014 aikana ryhmäytyvät ja aloittavat opintojensa suunnittelun.

Edessä on haaste yhdistää kaksi koulutusohjelmaa, liiketoiminta-/yrittäjyysosaaminen hyvinvointialalla ja monialainen tiimiopetus. Interprofessionaalinen opetus (IPE) vaatii paljon sekä opiskelijoilta että opettajilta. Interprofessionaalisuus tarkoittaa oppimista toisten kanssa, toisilta ja toisista (learning with, from and about). Interprofessionaalisuudessa korostuu ammattien välinen yhteistoiminta, oman ja toisen ammatillisen identiteetin ja osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen sekä tehokas tiimityö.

Artikkelissa tarkastellaan interprofessionaalista opetusta ja oppimista (IPE ja IPL) sosiaali- ja terveysalalla sekä monialaista yrittäjyyskoulutusta sekä näihin liittyvää aiempaa tutkimusta. Empiirinen materiaali koostuu Hyvinvointi-Proakatemian valittujen opiskelijoiden ennako-SWOT –kyselystä sekä orientoivien tiimipäivien aikana kerätystä materiaalista. Artikkelin on osa toimintatutkimusta, joka jatkuu Hyvinvointi-Proakatemia –koulutuksissa vuosina 2014-2016.

Avainsanat: Interprofessionaalinen opetus, Monialaisuus, Yrittäjyyskasvatus, Tiimioppiminen, Tiimiyrittäjyys

Seurakunnalliset innovaatiot nuorisotyössä. Toiminnan suunnittelun, hallinnollisen päätöksenteon ja sisäisen yrittäjyyden näkökulma (alkuvaiheen väitöskirjatyö)

Marja-Liisa Kaakko
Centria University of Applied Sciences

Kuinka seurakunnan toiminnan suunnittelu mahdollistaa innovaatiot nuorisotyössä?

Alakysymykset:

- Kuinka nuorisotyön innovaatiot sisällytetään toimintasuunnitelmaprosessiin?
- Kuinka toimintasuunnitelmaprosessi aktivoi sisäistä yrittäjyyttä seurakunnan nuorisotyössä?
- Kuinka toimintasuunnitelmaprosessi rajoittaa tai edistää innovaatioita seurakunnan nuorisotyössä?
- Työn lähtökohdat ja tutkimuksen tarkoitus

Päätöksenteko seurakunnissa lähtee seurakunnan tehtävistä eli kirkollisen lainsäädännön asettamista velvoitteista sekä viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden yhteistyöstä hengellisessä yhteisössä. Päätöksentekoon kohdistuu monenlaisia näkökulmia, velvoitteita, odotuksia ja ohjausta eri tahoilta. Olen seurakunnan luottamushenkilönä toimiessani vahvasti kokenut ja pyrkinyt vaikuttamaan siihen, että keskeisenä lähtökohtana päätöksenteossa tulee olla seurakunnan toiminta ja sen kehittäminen. Seurakunnassa toimiva aktiivinen nuorisotyönohjaaja voisi olla tästä esimerkkinä, miten hänen uudet ideansa toiminnasta, toiminnan kehittämisestä ja uusista toimintamuodoista läpäisevät toimintasuunnitelmaprosessin ja saavat tätä kautta resurssit toteutukseen. Tämän kokonaisuuden tutkiminen on tämän työn lähtökohta ja mielenkiinnon kohde. Tutkimuksen tarkoituksena on perehtyä seurakunnallisen nuorisotyön innovaatioiden etenemiseen ideasta osaksi käytännön toimintaa tarkastelemalla asiaa seurakunnan hallinnollisen päätöksenteon näkökulmasta ja toisaalta nuorisotyönohjaajan sisäisen yrittäjyyden näkökulmasta.

Tutkimuskysymysten tarkastelu

- Tämän tutkimuksen pääkysymys on: Kuinka seurakunnan toiminnan suunnittelu mahdollistaa innovaatiot nuorisotyössä?
- Työn alakysymykset ovat:
- Kuinka nuorisotyön innovaatiot sisällytetään toimintasuunnitelmaprosessiin?
- Kuinka toimintasuunnitelmaprosessi aktivoi innovaatioita seurakunnan nuorisotyössä?
- Kuinka toimintasuunnitelmaprosessi rajoittaa tai edistää innovaatioita seurakunnan nuorisotyössä?

Toiminta Näkökulma Käytännössä

- lähtökohta nuorisotyönohjaaja toimii sisäisen yrittäjän tavoin omaa työalaansa kehittäen innovointia, ideoita, uusia toimintamalleja
- tulos syntyy uusia seurakunnallisia innovaatioita nuorisotyöhön uuden aikaansaaminen
- toimintatapa
- resurssiratkaisu

- tuote
- haasteet, ongelmat
- seurakunnan päätöksenteko; managerialismi
- kontrolli
- perinne
- kiristynyt talous hyväksytäänkö, myönnetäänkö resurssit toteutukseen?

Työn rajaukset

Tutkimuskysymysten kautta työ on rajattu koskemaan seurakunnan työmuodoista nuorisotyötä. Tältä osin rajaus tarkoittaa eri seurakunnissa vähän eri asiaa, koska isommissa seurakunnissa nuorisotyö on vielä jaoteltu osiin tarkemman kohderyhmän perusteella. Työssä lähestytään seurakunnallisia innovaatioita päätöksenteon ja etenkin resurssiohjauksen näkökulmasta. Työn hengellinen ulottuvuus jää tarkastelun ulkopuolelle, vaikka sitä jossain kohden sivutaankin.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sivustolla nuorisotyö on määritelty seuraavasti: ”Kirkon nuorisotyön tarkoituksena on tukea nuorten ja heidän perheidensä parissa tapahtuvaa kristillistä kasvatusta. Nuorisotyön vakiintuneita muotoja ovat mm. isostoiminta, leirit ja retket, pienryhmätoiminta ja yhteistyö koulun kanssa. Nuorilla tarkoitetaan tavallisesti 14–17-vuotiaita, mutta laajassa merkityksessä kaikkia 7–29-vuotiaita.” (<http://www.evli2.fi/sanasto/index.php/Nuorisoty%C3%B6>). Tästä määritelmästä tulee näkyviin edellä mainitun rajauksen vaikutus siihen, että eri seurakunnissa nuorisotyöllä tarkoitetaan vähän eri kohderyhmää ja toisaalta tämän laajan määritelmän mukainen nuorisotyö voi olla jaettuna tarkempiin työmuotoihin. Ev. lut kirkon määritelmä on hieman problemaattinen, vaikka se näyttää ensi näkemältä melko selkeältä. Yllä olevassa määritelmässä isostoiminta on mainittu, mutta rippikoulu ei ole mukana. Rippikoulutyö on kuitenkin selkeästi tähän nuorisotyön kohderyhmään kohdistuvaa työtä. Työmuotojen välinen rajanveto on myös vaikea, lapsikuoro on musiikkityötä, ei nuorisotyötä, vaikka työn kohderyhmänä on em. määritelmän ikäiset lapset ja nuoret. Määritelmässä on kaksi ikähaitaria, niiden välinen ero on aika merkittävä.

Kirkon johtamista voidaan lähestyä hengellisen tai hallinnollisen johtamisen näkökulmasta. Tässä työssä keskitytään kirkon johtamisen määrittelemiseen hallinnollisen johtamisen näkökulmasta. Lisäksi tässä työssä keskitytään johtamisen tarkasteluun Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Lähtökohtana kirkon hallinnollisessa johtamisessa on Kirkkolain ja Kirkkojärjestyksen määräykset sekä valtakunnallinen evankelis-luterilaisen kirkon organisaatio.

Työn empiirisen tutkimuksen rajaukset:

- vuodet 2010 – 2013, näiden vuosien toiminta- ja taloussuunnitelmat
- haastattelut on toteutetaan Kalajoen ja Kokkolan rovastikuntien seurakunnissa.

Avainsanat: innovation, internal entrepreneurship, psychological ownership

Teema: Yrittäjämäisen oppimisen ja opettamisen tukeminen

Perjantai 26.9. 9.00–10.30, luokkatila F308

Monialainen opintojakso yrittäjyyden edistämiseen

Kirsti Sorama
Seinäjoki University of Applied Sciences

Gloaalissa maailmantaloudessa jatkuva muutosprosessi saa aikaan myös työelämän kiihtyvän muutoksen. Ilman muutoksen vaatimaa osaamista ja nopeaa uuden oppimista ei työelämässä enää menesty. Tieto muuttuu nopeasti ja perinteinen opetus ei palvele enää parhaalla mahdollisella tavalla opiskelijaa menestymään työssään. Opiskeluaihana hankitut erilaiset valmiudet saattavat olla paljon merkittävämpää osaamispääomaa kuin yksityiskohtainen substanssiosaaminen, joka saattaa olla vanhentunutta jo siinä vaiheessa, kun opiskelija siirtyy työelämään.

Tulevaisuudessa (seuraavien 10–20 vuoden aikana) tekniikka korvaa ihmisen monessa työtehtävässä - eikä ainoastaan yksinkertaisissa rutiineissa, vaan yhä vaativammissa suorituksissa. Tämä seikka jää usein huomiotta, kun arvioidaan esimerkiksi henkilöstön riittävyttä vaikkapa hoitoalalla. Robotit ovat kehittyneet viimeisten vuosien aikana huimasti, eikä niiden suorituskyvyn kehitykselle näytä olevan rajoja. Ihmisten tekemä työ muuttaa luonnettaan, kehittyvä asiantuntijuus on (ainakin toistaiseksi) sellaista, jota ei kenties kyetä roboteilla korvaamaan. Todennäköisesti työ pilkkoutuu yhä pienempiin osiin ja yhä enemmän projekteiksi. Tällainen muutos vaatii asiantuntemusta (joka uudistuu koko ajan) ja kykyä johtaa itseään. Yksilöiltä edellytetään erityisesti myös henkilökohtaista vastuunkantoa. Tärkeiksi valmiuksiksi nousevat tällöin mm. taito hankkia ja omaksua tietoa nopeasti, kyky sietää epävarmuutta ja oman mukavuusalueensa rajojen ylittämistä, kykyä toimia joustavasti sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja erilaisissa konteksteissa.

Tähän vastaamiseksi myös opetusta on kehitetty ja uutena suuntauksena on tullut koulutusalarajoja ylittävät opintojaksot, joissa eri koulutusaloilla opiskelevat opiskelijat, eri alojen opettajat ja työelämän edustajat osallistuvat yhdessä oppimisprosessiin. Tällaista uudenlaista pedagogiikkaa alettiin toteuttaa Seinäjoen ammattikorkeakoulussa suunnittelemalla monialainen yrittäjyyteen liittyvä opintojakso, jota tarjotaan vapaavalintaisena kaikkien SeAMK:n koulutusalojen opiskelijoille. Osalle liiketalouden opiskelijoista opintojakso on pakollinen. Tässä artikkelissa analysoidaan opiskelijoiden kirjoittamien oppimispäiväkirjojen kautta, miten opiskelijat kokevat tällaisen toteutuksen; mitä he kokevat oppineensa, mitkä ovat olleet heidän tavoitteensa ja miten ne on saavutettu sekä miten he ovat kokeneet oman asiantuntijaroolinsa moniammatillisessa tiimissä.

Oppimisympäristönä monialainen tiimi koetaan positiivisesti ja oman asiantuntijuutensa tunnistaminen on ollut monille opiskelijoille erityinen kokemus. Monet opiskelijoista mainitsevat myös opintojakson käytännönläheisyyden ja yrittäjyshenkisyyden positiivisina asioina toteutuksessa. Vaikka opiskelijoilla on ollut erilaisia tavoitteita opintojaksolle osallistumiseen, lähes kaikki toteavat saavuttaneensa tavoitteensa ja ovat kokeneet tällaisen toteutuksen palvelevan juuri sitä. Fyysinen oppimisympäristö vaihteli eri koulutusalojen kesken ja tämä koettiin myös positiiviseksi

– opiskelijoiden mielestä oli kiinnostavaa huomata, miten erilaisia oppimisympäristöjä (fyysisiä tiloja) eri koulutusaloilla on. Eri koulutusalat eroavat myös toimintakulttuuriltaan, joka näkyy erityisesti opetusmenetelmissä. Monelle osallistujalle oli vaikeaa siirtyä luento-tyyppisestä opetuksesta ja passiivisesta oppijasta omaehtoiseen tekemiseen ja aktiiviseksi oppijaksi, joka oppii erilaisissa tilanteissa muilta opiskelijoilta, ohjaajilta ja työelämän asiantuntijoilta. Monille myös opettajan roolin muutos ohjaajaksi ja sparraajaksi oli uusi kokemus. Tämä näyttäisi olevan asiaanlaista erityisesti ensimmäisinä vuosina. Ehkä SeAMK:ssa on alettu toteuttaa tällaista pedagogiikkaa laajemminkin.

Monialaisen opintojakson toteutuksessa on ollut myös haasteita. Suurimmaksi ongelmaksi koettiin aikataulutus ja joillekin oli pettymys, että opintojaksolla ei opetettu erityisesti jotain tiettyä asiaa luentotyypillisesti. Liiketalouden opiskelijoista jotkut ovat erityisesti viimeisenä vuonna (2014 keväällä) kokeneet, että opintojakso on liian samankaltainen kuin heidän ensimmäisen vuoden virtuaaliyritysohjauksensa. Tämä kokemus on pääosin johtunut siitä, että kahtena viimeisenä vuonna (2013 ja 2014) on ollut vaikeaa saada opintojaksolle osallistujia muilta kuin liiketalouden koulutusosalta. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että opiskelijoiden positiiviset kokemukset riippuvat aidosti monialaisesta tiimityöstä, ainakin liiketalouden opiskelijoille, joille opintojakso muutoin saattaa tuntua pelkästään vanhan kertaukselta.

Avainsanat: yrittäjyys, liiketoiminta, oppimisympäristö, monialaisuus

Tsemppipajat yrittäjämäistä opettajuutta toteuttamassa?

Annukka Tapani
Tampere University of Applied Sciences
Maiju Ketko
Tampere University of Applied Sciences

Tsemppipajatoiminta on ammatillisen opettajakorkeakoulun ohjauksellisen opettajuuden ja opinto-ohjauksen yksi toteuttamismuoto. Pajoissa ideana on ohjata, innostaa ja kannustaa opettajaopiskelijoita tekemään puuttuvia oppimistehtäviään valmistumisen edistämiseksi sekä antaa aika, tila ja mahdollisuus tähän ohjauksellisessa ympäristössä. Pajoja on nyt järjestetty 1,5 vuoden ajan, 3 kertaa lukukaudessa.

Pajoihin ei tarvitse ilmoittautua etukäteen ja opettajaopiskelijat saavat tulla sinne oman aikataulunsa mukaan. Tarkoitus on, että pajaan tuleva opiskelija tietää, mitä tehtäviä häneltä puuttuu, mutta useinkaan näin ei ole. Ohjaukseen tuleminen yksi syy onkin, että opiskelija on pudonnut pois oman opiskelu- ja pienryhmänsä prosessista ja sähköinen oppimisalusta tuntuu sekavalta. Eteenpäin ei pääse yksin, vaan siihen tarvitaan ohjausta ja apua, usein myös vertaiskeskustelua toisten samassa tilanteessa olevien kanssa.

Pajaohjaajan pitää pystyä tarttumaan toimeen, antamaan ohjausta ja kantamaan vastuu antamistaan ohjeista. Ohjaajilta toiminta vaatii luovuutta, opettajankoulutuksen tuntemusta sekä aitoa läsnäoloa hetkessä. Pajaohjaajalla tulee olla taito havaita opiskelijan ohjaustarpeet ja tavoitteet sekä osaamista ja rohkeutta tukea opiskelijan voimavarojen löytymistä. Ohjausta päätöksentekotaitojen vahvistumiseen ja oleelliseen keskittymiseen tarvitaan, jotta opiskelija todella saa edistettyä opin-

tojaan pajassa ja itsenäisesti sen jälkeen. Lisäksi ohjaajalta vaaditaan yhteistyötaitoja toimia koko opettajakorkeakoulun henkilökunnan kanssa ja tuntea yhteisön käytännöt. Epävarmuus- ja epämu-kavuusalueelle ohjaaja joutuu kohdatessaan itselleen vieraita, eri ryhmistä ja eri ryhmänohjaajien toimintatapoihin tottuneita opiskelijoita, kuten myös siinä, että pajat järjestetään lauantaisin.

Artikkelin tarkoituksena on arvioida yrittäjämäisen opettajuuden kriteerejä ja yhdistää niitä ohja-uksellisen opettajuuden elementteihin. Tutkimuskysymys on, mikä yhdistää, mikä erottaa ohjauk-sellista ja yrittäjämäistä opettajuutta tsemppipajakontekstissa. Artikkelin aineistona ovat ohjaajien kokemukset sekä pajoihin osallistuneiden opettajaopiskelijoiden palautteet.

Avainsanat: ammatillinen opettajankoulutus, ohjaus, yrittäjäyyskasvatus, tarinallisuus, kokemuk-sellisuus

Yrittäjämäisyyden merkitys onnistuneessa työnhaussa ja työnteossa. Perustuu julkaistuun “Miten onnistut työnhaussa” –kirjaan (Minerva Kustannus Oy 2014)

Kaisa Välivehmas
Helsingin Yrittäjät, Pestaamo-projekti

Työmarkkinat ovat murroksessa: perinteisiä, selkeästi määriteltyjä ja sellaisenaan pysyviä tehtä-väkuvia ei juuri ole. Työtä tehdään pätkissä ja osissa, projekteina ja tiimeissä. Työntekijät tavallaan lunastavat työpaikkansa joka päivä uudelleen etsimällä työlleen tarkoituksen ja tuottavimman tavan toteuttaa sitä. Tämä ”lunastaminen” on raskasta. Sitä varten työssä olevia ja työhön hakeu-tuvia pitää ohjata yrittäjämäiseen toimintaan, jossa avaintaitoja ovat itsensä johtaminen ja kuunte-lu. Miten onnistut työnhaussa -kirja puhuu monilla eri äänillä onnistuneen työnhaun ja työnteon puolesta: työnantajien, työnhakijoiden, tutkijoiden, työntekijöiden ja erilaisten HR-asiantuntijoiden. Tämän päivän ja tulevaisuuden työmarkkinoilla korostuu työntekijöiden yrittä-jämäinen vastuunotto omasta työstään.

Työntekijältä odotetaan tervettä itsekkyyttä ja halua luoda itselle paras mahdollinen työpaikka. Työmarkkinoilla voidaan joustaa työajoissa ja työnteon paikoissa, jos työntekijä näkee työnsä merkityksellisyys ja osaa tehdä sen jatkuvasti uutta intohimoisesti oppien tuottavaksi.

Tämä suuntaus kollegiaaliseen ja tiimimäiseen työskentelyyn asettaa uusia haasteita kouluelämälle ja yrittäjäyyskasvatukselle. Uskallammeko luopua ajatuksesta, jonka mukaan ”yrittäjäksi synny-tään” ja antaa kaikille mahdollisuus löytää itsessään yrittäjämäisesti toimiva työntekijä ja halutes-saan omalla riskillä toimiva yrittäjä? Lisääntyvä valinnan vapaus lisää myös vastuuta. Yrittäjäyys-kasvatuksen keinoilla voi tukea yksilöä tässä vastuunotossa ja urahallinnassa yleensä.

Yrittäjä tekee itsenäisiä ratkaisuja, ottaa tietoisia riskejä ja kehittää itseään sekä yritystään mielen-kiintoisia asioita kohti. Yrittäjämäisesti toimiva työntekijä on ehkä vahvemmillä muuttuvilla työ-markkinoilla kuin vahvaan ulkoiseen kontrolliin tottunut työntekijä. Yrittäjäyyskasvatus on tulevai-suudessa kansalaistaito ja sen avulla onnistutaan työnhaussa ja -työnteossa.

RESEARCH ARTICLES IN ENGLISH

Theme: Supporting Entrepreneurship Education Competencies and Methods

Thursday 25th of September, 14.15–15.45, classroom F310

How to teach meta-competencies, learning from entrepreneurs

Sirje Ustav
Tallinn University of Technology
Urve Venesaar
Tallinn University of Technology

Introduction

Raising economical welfare, number of innovations and entrepreneurial action has risen into the focus of political discussion. Graduates employability and success are recent demands entrepreneurship educator have to cope with and are measured as indicators of educational value.

Previous research has suggested that self-regulation is one of factors together with innovation orientation, and having entrepreneurial role models predicting entrepreneurial intent (Geldhof, 2013). Self-regulation has been promoted (Zimmermann 1995) as key success factor as also attitudes and personal characteristics (Robinson et al. 1991) of an entrepreneur. Recent years have brought new concepts into entrepreneurship studies. Most attention is paid to metacognition (e.g. Mitchell et al. 2005, Haynie 2005) and less to meta-affection (Efklides 2008, Boulay 2010) as only rear studies of metaconation (Riggs and Gholar 2009) are available while only Kyrö with others (2006, 2012) started to explore the interplay between these constructs establishing the framework of metacompetencies. Other rather similar but differently defined conceptualisations are describing importance of consideration of novice entrepreneurs deep beliefs (Krueger 2007) and scheme of choice and action determination involving motives and affect (Castelfranchi et al. 2006)

Recent entrepreneurship education research underlines the need for a better understanding of the complexity and dynamics of the entrepreneurial learning process (Kyrö et al. 2012). Her studies have established the conceptual framework used students in the contexts of entrepreneurship studies, but there is missing comparison with entrepreneurs, whether the same concept can be witnessed in entrepreneurs themselves.

Objectives

Our study raises questions under what conditions can we speak about metacompetencies in entrepreneurship in practical context and how are these manifested in real life entrepreneurship process.

We look for the empirical evidence to support the development of conceptual framework of meta-competencies (metacognition, meta-affection and meta-attention) studied so far with students with the aim of using this concept in entrepreneurship pedagogy and teaching, to improve students enterprising abilities and better prepare their career in economical and entrepreneurial environments.

To find new empirical knowledge, the research questions under study are:

1. How metacompetencies are expressed by entrepreneurs
2. Which situations are promoting expressions recognized as metacompetence

Approach

The research is exploratory, qualitative phenomenological approach. For the study 30 deep interviews with randomly chosen active entrepreneurs from different European small enterprises were held. Qualitative data was coded and non-parametric Bayesian Dependency and Classification Modelling method used in order to look for patterns and dependencies.

Results

The results of the study of entrepreneurs' reflections showed the existence of construct under study and tight connection between different metacompetencies. Entrepreneurs reflected remarkable motivational and emotional awareness when facing challenging situations of entrepreneurship process. Common patterns of coping could be witnessed.

It also occurs that metacompetencies are not differentiating by nationality, gender or age. All entrepreneurs expressed during interviews the awareness of own limits of knowledge, motivation and emotions and explained consciously overcoming emotional and motivational setbacks as critical when not giving up.

Implications

Study confirms the scarce so far research about meta-processes. Especially was missing the research done among active entrepreneurs. It provides practical information about the interplay between metacognition, meta-attention and meta-affection in entrepreneurship process, providing evidence where and how the construct of metacompetencies occurs and how coping strategies are used.

Value/originality

Research provides new empirical evidence which compliments the existing and develops the construct further, enabling practical implications. It claims the rather new theoretical development of metacompetencies is perceptible and has scientific potential for further development.

References

- Boulay, B., Avramides, K., Luckin, R., Martinez-Miron, E., Mendez, G.R., Carr, A. (2010). Towards Systems that care: A conceptual Framework based on Motivation, Metacognition and Affect. *International Journal of Artificial Intelligence in Education*, Vol. 20, no 3, pp. 197-229
- Castelfranchi, C., Giardini, F., Marzo, F. (2006). Relationships between rational decisions, human motives, and emotions. *Mind & Society* (2006) 5:173–197. DOI 10.1007/s11299-006-0015-1

- Efklides, A. (2009). The role of metacognitive experiences in the learning process. *Psicothema*, 21(1), 76–82. Retrieved from
- Geldhof, G., J., Weiner, M., Agans, J.P., Mueller, M.K., Lerner, R.M (2013). Understanding Entrepreneurial Intent in Late Adolescence: The Role of Intentional Self-Regulation and Innovation. *Journal of Youth and Adolescence*. Springer, pp 1-20
- Haynie, J. M., Shepherd, D. a., & Patzelt, H. (2012). Cognitive Adaptability and an Entrepreneurial Task: The Role of Metacognitive Ability and Feedback. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 36(2), 237–265. doi:10.1111/j.1540-6520.2010.00410.x
- Krueger, N. F. (2007). E T & P What Lies Beneath ? *Entrepreneurship Theory and Practice*, (208), 123–138.
- Kyrö, P., Seikkula-Leino, J., Mylläri, J. (2006). Meta processes of entrepreneurial and enterprising learning: the dialogue between cognitive, conative and affective constructs. *Entrepreneurship research in Europe*.
- Business and Enterprise Development*, 15(2), 382–396. doi:10.1108/14626000810871745
- Mitchell, J. R., Smith, J. B., Gustafsson, V., Davidsson, P., & Mitchell, R. K. (2005). Thinking about thinking about thinking: Exploring how Entrepreneurial Metacognition Affects Entrepreneurial Expertise
- Riggs, E. G., Gholar, C.R. (2009). *Strategies that promote Student Engagement. Unleashing the Desire to Learn*. Second edition. Corwin Press Inc. A SAGE Company
- Robinson, P.B., Stimpson, D.V. Huefner, J.C., Hunt, H.K. (1991). An attitude approach to the prediction of entrepreneurship, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 15(4), 13-31
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-regulation involves more than metacognition: A social cognitive perspective. *Educational Psychologist*, 30, 217–221.

Keywords: metacompetencies, metacognition, metaconation, meta-affection, entrepreneurship education

Learning the business planning – why, where, how and with whom?

Tero Turunen
Seinäjäki University of Applied Sciences

Particularly in the 2000's there has been more and more criticism against the drawing up of the written business plan. Before that, the written plan has enjoyed much legitimation in several connections; for example in getting the financing for new business and in learning the main lines of business. The “technique” and contents of the written plan is taught and studied in nearly all the business education institutions throughout the world. But criticism has been presented by the consultants, researchers of the field, educationists and investors. They tell that learning and writing the plan takes too long time and requires resources that should be used to real business.

Most important point within the critique is, that the written plans are quite poor at predicting the future success of the business. Learning and writing the plan seem to be kind of a ritualistic operation which advantage is minor. And finally it has been stated that the planning of new type of business is fairly impossible in the first place: how to design reliably something that does not exist at all yet. There can also be seen one of the ideological divisions of entrepreneurship researchers.

Are the new business opportunities really existing and to be found, or are they most totally created by new entrepreneurs?

The objective of the study is to describe and to clarify, to what extent and in which situations writing the business plan is suitable and sensible. And particularly in which university environments, situations and in what kind of teams it is sensible. The ways of the planning of the new business, situations and pedagogics for the university education are proposed. '

Keywords: business planning, entrepreneurship education, team entrepreneurship

Me and MyCity as a teaching method

Auli Ojala
University of Tampere

The main research task is study The Me and MyCity -teaching method in three aspects: principal, teacher and pupil. The Me and MyCity module includes training for teachers, teaching materials based on the curriculum and a visit to MyCity learning environment. The teaching materials for 10 lessons teach the pupils basic information about enterprisers, the economy and society. The MyCity learning environment is a miniature town built with movable wall elements. MyCity learning environment contains business premises for le for least 15 companies and public services. For one day the visiting pupils works in a profession, earn a salary and act as a consumers and members of their own society. About 35 000 sixth-graders and over 1000 teachers have visited MyCity learning environment in Finland.

The research object comprised 37 schools and principals, teachers and 200 pupils. The schools is located in Tampere and five municipalities around Tampere. The theoretical frame of reference is based on Finnish curriculum. The empirical material of study was gathered using various information acquisition methods: interviews questionnaire, record interviews and field diaries based on observation.

The study employs Stauss's grounded theory approach. The research findings show that the principals swot analysis shows that they unsure define possibilities of the schools and entrepreneurship education, the teachers consider Me and MyCity teaching method as a relevant and good one for the pupils, but the teaching material is too theoretical. The pupils like to visit in MyCity and like to work the profession they chose.

Keywords: curriculum, teaching method, entrepreneurship education, learning by doing

Theme: Teacher's role and experiences

Thursday 25th of September, 16.00–17.30, classroom F311

Teacher's multiple roles in entrepreneurial learning process

Minna Riikka Järvinen
Development Centre Opinkirjo
Elena Ruskovaara
Lappeenranta University of Technology
Riikka Kuusisto-Kajander
Development Centre Opinkirjo

There has been an increasing debate about the role of the teacher in learning of the entrepreneurial competences or entrepreneurial spirit. Fullan defines this entrepreneurial spirit as a set of meta-competences such as innovation, risk-taking, commitment and problem solving as a tool for increased well-being of the society as well as each individual (Fullan 2013).

As the goal of the schooling is changing from teaching knowledge and various handicraft skills to enhancing complex holistic meta-competences as well, it has been obvious that also pedagogics of future school should be something different than in the past. We refer to Krokfors et al., who state that this should consist of (1) knowledge, that is understood as socially and culturally constructed understanding, (2) learning as cultural and contextually active social process and finally, (3) teacher's role as a facilitator and guide in learning. In this context learning should be interaction between learner, content and tool. Teacher's role in this process should be a co-learner. (Krokfors et al. 2010).

Endorsing the theory, teaching has increasingly changed to coaching, where students use teacher as part of learning resources. Teacher is also a provider, organizer and a manager who recognize authentic learning opportunities, customizes learning and experiments new learning environments. (OECD 2008)

Unfortunately so far there is only limited evidence about effectiveness of alterations in teachers' role in pupils' learning or enhancing entrepreneurial competences. There are however promising findings in the field of non-formal education i.e. school clubs where there is also evidence that altering teachers' role will benefit also learning outcomes (Kenttälä -Kesler 2009), and some from science education (Lavonen 2008; Uitto et al. 2013).

The aim of our paper is to study, what would be the multiple roles of a teacher in the learning process in order to enhance entrepreneurial competences or meta-competences. First, we intend to collect, based on previous research the key elements or roles which effective teacher of entrepreneurial spirit should have. Second, we emphasize how the role of Finnish teachers of basic education should develop in order to bring out effective entrepreneurship education. In this we will use

empirical data driven from the Measurement Tool for Entrepreneurship Education. Third, we will make a suggestion for how to develop Finnish teacher training and draw some guidelines for that.

Keywords: teacher's roles, entrepreneurial learning, entrepreneurial competences, change of schooling, meta-competences

Incongruence in entrepreneurship teachers' assumptions about entrepreneurship and pedagogical methods

Kaarlo Paloniemi
Oulu Business School
Pekka Belt
University of Oulu

Entrepreneurship teachers' perceptions of entrepreneurship, and the pedagogical methods used for teaching it, seem to be incongruent. In basic education in Finland, teachers have excellent pedagogical background and they tend to follow social constructionism in their pedagogy, but they simultaneously tend to have a traditional perception of entrepreneurship. At the university level, entrepreneurship teachers often have a business school background and tend to follow the obsolete behaviouristic pedagogy and favour managerial competencies over entrepreneurial ones in their teaching.

This article discusses recent developments in entrepreneurship and entrepreneurship education literature and aims to clarify the causes for incongruity in ontological assumptions. Recent scientific literature on entrepreneurial (or business) opportunities favours creation theory over discovery theory. The ontological backgrounds of the opportunity creation theory and social constructionism are logically congruent; nevertheless, entrepreneurship teachers have difficulties particularly in understanding the modern scientific views on entrepreneurship.

In this paper, we challenge both the discovery theory and creation theory with alternative perspectives of structuration, evolutionary realism, critical realism, and nominalism. That is, if teachers know various approaches to entrepreneurship, in general, and opportunity, in particular, we believe they can choose both rationally and creatively what to follow and to expect from the entrepreneurship education. We discuss alternative approaches to entrepreneurial processes from the perspective of four Gartnerian elements, then we make conclusions and give recommendations for developing entrepreneurship education.

Keywords: entrepreneurship education, entrepreneurial process, business opportunity, theoretical assumptions

Teacher experiences in the development of learning environments that incorporate working-life and entrepreneurial activities: what are the crucial success factors in general education?

Lenita Hietanen
University of Lapland
Essi Kesälahti
University of Lapland

During the last twenty years entrepreneurship education has been the subject of much research, mostly focused on higher education and business studies (e.g., Rae, 2010; Pittaway & Edwards, 2012). As well as research, a large number of guides to entrepreneurial education have been produced as well as other material to facilitate the implementation of entrepreneurship education in various educational contexts, including descriptions of actual implementations. Policy programmes in particular have stressed that entrepreneurship education should be given a wide interpretation and should include normal working-life activities and everyday practices (e.g., European Commission, 2012). Most implementations focus on entrepreneurship as business-related content to be learned as a separate subject. This paper presents a number of models from the basic education system in Finland and from general upper secondary schools. In these models, seven teachers have together identified the types of behaviour needed in working-life, especially in small-sized enterprises, and they have applied some features of these types of behaviour to the learning environments they have created for lessons with non-business content.

The teacher's role is crucial when implementing entrepreneurship education throughout the education system (Seikkula-Leino et al., 2010). Fayolle (2013) has recommended that more research should be focused on what teachers actually do when they implement entrepreneurship education. Some studies looking at entrepreneurship as everyday practice have emphasised a more personalised teaching of enterprise education (Blenker et al., 2012). Despite these efforts, there is still a need to describe the practices planned and carried out in schools, so that they can be evaluated against previous entrepreneurship education research, and so that their implications for entrepreneurial awareness in learners can be assessed, especially at the lower level of education (see Draycott & Rae, 2011). As with many other scholars (e.g., Blenker et al., 2012), Pepin (2012) prefers the concept of enterprise education when looking at non-business lessons in primary and secondary schools. Pepin highlights action, experimentation and reflection as essential elements in enterprise education. This paper considers whether the learning environments that it examines can be defined as entrepreneurial despite their non-business content.

In this piece of research, the seven teachers started with discussions about entrepreneurial behaviour and attitudes and about the role of entrepreneurship in society. Secondly, they worked together to define the learning processes pupils should go through to be prepared for working-life, with a special focus on small-sized organisations (typically start-up companies) as being most representative of the entrepreneurial approach (see, e.g., Gibb, 2005). Thirdly, each teacher planned and carried out individual experiments in her or his own class-room. This paper presents the teachers' common understanding about the crucial success factors which facilitate learners to be more ori

oriented towards working-life and entrepreneurship. According to their experiences, the key factors include participation, action and the close inter-relationship between informal and formal learning environments, as well as ensuring space for learners to express ideas and opinions. One of the authors had previous research experience in the area and worked as an expert and facilitator in the process, particularly with regard to discussions, definitions, practices, and assessments.

References:

- Blenker, P., Frederiksen, S. H., Korsgaard, S., Müller, S., Neergaard, H. & Thrane, C. (2012), "Entrepreneurship as everyday practice: towards a personalized pedagogy of enterprise education", *Industry & Higher Education*, 26(6), pp. 417-430.
- Draycott, M., & Rae, D. (2011). Enterprise education in schools and the role of competency frameworks. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 17(2), 127-145.
- European Commission (2012), Building Entrepreneurial Mindsets and Skills in the EU. In Guidebook Series: How to Support SME Policy from Structural Funds. Retrieved from: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/regional-sme-policies/documents/no.1_entrepreneurial_mindsets_en.pdf (12 May 2013).
- Fayolle, A. (2013), Personal views on the future of entrepreneurship education. *Entrepreneurship & Regional Development: An International Journal*, 25(7-8), 692-701. doi: 10.1080/08985626.2013.821318
- Gibb, A. (2005), The future of entrepreneurship education – Determining the basis for coherent policy and practice? In P. Kyrö & C. Carrier (Eds.), *The dynamics of learning entrepreneurship in a cross-cultural university context* (pp. 44-67). Hämeenlinna: Research Centre for Vocational and Professional Education.
- Pittaway, L. & Edwards, C. (2012), "Assessment: examining practice in entrepreneurship education", *Education + Training*, 54(8/9), pp. 778-800.
- Pepin, M. (2012). Enterprise education: a Deweyan perspective. *Education + Training*, 54(8/9), 801-812.
- Rae, D. (2010), "Universities and enterprise education: responding to the challenges of the new era", *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 17(4), pp. 591-606.
- Seikkula-Leino, J., Ruskovaara, E., Ikävalko, M., Mattila, J., & Rytkölä, T. (2010). Promoting entrepreneurship education: the role of the teacher? *Education + Training*, 52(2), 117-127.

Keywords: teachers' experiences, development process, learning environments, general education, entrepreneurial activities working-life activities

Theme: Supporting Entrepreneurship Education Competencies and Methods II

Friday 26th of September, 9.00–10.30, classroom F309

Entrepreneurship, Education in Nursing – A Narrative Review

Sirkku Rankinen

*School of vocational Teacher Education at Tampere University of Applied Sci-
ences*

Anne Ryhänen

Department of Nursing Science, University of Turku

Objective

The purpose of this paper is to describe entrepreneurship education in nursing education and to describe the MyCity Activity Course as an example of the development and implementation of an entrepreneurship education for practical nurse students. Entrepreneurship and its education is supported everywhere because an increase in entrepreneurship has a positive effect on the sluggish global economy.

Methods

A narrative review was conducted about entrepreneurship education in nursing education and practice. Complete databases covering the period from the beginning of each database to August 2014 were searched. Articles were included if they reported about entrepreneurship education of nursing students (i.e., upper secondary education including general and vocational education, higher education provided by universities), of nurses working in nursing practice, or of nursing teachers.

Results

We identified a total of seven articles. Three were review articles reporting the current state of entrepreneurship education in nursing education, three articles reported the development and implementation of entrepreneurship education programmes/courses (n=4) in nursing education or practice, and one article reported nurse teachers' (n=111) attitudes towards entrepreneurship and their competence in entrepreneurship. The entrepreneurship education reviews addressed understanding nurse entrepreneurship, educational innovations in nursing education and practice, changes that have taken place in healthcare education, and entrepreneurship activity in nurse education. Nurse teachers' entrepreneurship-related attitudes indicated that entrepreneurship was perceived as important in health care and social services. However, their entrepreneurship competencies were weak.

The MyCity Activity Course was described as an example of entrepreneurship education developed for nursing education. The goal of the MyCity Activity Course is to train practical nurse

students to act as entrepreneurship educators as they counsel sixth graders in MyCity Southwest Finland. The practical nurse students' counselling training took place in an authentic learning environment in MyCity SouthWest Finland. The students were satisfied with the MyCity Activity Course. The students estimated that their own initiative increased, they were able to respond better to rapidly-changing situations, and that their counselling know-how increased. The course that deals with entrepreneurship in social and health care is well worth adding to practical nurse students' curriculum.

Conclusions

There is a need to study and develop entrepreneurship education in nursing education and practice. The development of entrepreneurship education calls for development of the following areas: nurse entrepreneurship education programmes/courses, nursing teachers' entrepreneurship know-how, innovation centres that support entrepreneurship studies, and business collaboration.

Keywords: entrepreneurship, education, nursing, healthcare

Implementing Passion and risk-taking –pedagogy

Tarja Römer-Paakkanen

HAAGA-HELIA University of Applied Sciences and Jyväskylä University

Maija Suonpää

HAAGA-HELIA University of Applied Sciences

There is a great challenge for developing new kind of pedagogy in subjects such as entrepreneurship which requires multiple skills and knowledge to be applied meaningfully. We have run a variety of research projects to understand better the concept of entrepreneurial learning in the context of universities of applied sciences and in teacher education. The model for Passion and risk-taking pedagogy was constructed by explorative interviews for students, study counsellors and teachers in vocational and higher education institutions as an outcome of one of our research projects. The main target of this paper is to study how the model of Passion and risk-taking – pedagogy can be implemented in practice in the everyday learning in higher education.

According to the model of Passion and risk-taking – pedagogy, learning takes place in collaboration with teachers, students and with the real life actors in enterprises and other organizations. In this kind of learning process teachers are the facilitators of learning. For the students the most important task in the learning process is to find and grasp the opportunities around them. Learning experiences are acquired through action in real life environments which requires commitment and indication of interest from all parties that take part to this process. It also requires continuous assessment of learning, as well as reflection and sharing. Both students and teachers should be active and willing to develop, test, learn more, and take risks in learning.

In this paper, we apply an appreciative inquiry (AI) approach when studying how to implement in practice Passion and risk-taking pedagogy in higher education. The AI approach is based on posi

positive psychology and social constructionism. According to Cooperrider and Whitney (2009), appreciation is about recognizing and affirming the best in people and the world around us with the focus on people's strengths and successes rather than weaknesses and problems. An inquiry refers to the exploration and discovery of new possibilities for an organization. The AI approach was first applied in organizational change processes but it has also been applied in the variety of other context such as education.

By implementing AI methodology we aim to improve our model for Passion and risk-taking – pedagogy. The target is also to find some practical tools to help the higher education teachers to start using the model in practice in their everyday work with entrepreneurial students.

Keywords: Passion, risk-taking, entrepreneurship education, entrepreneurship pedagogy. appreciative inquiry

Intrapreneurship, goals of intrapreneurship education, methods of education

Ulla Laine
Global Business

The purpose of the article was to raise discussion on how intrapreneurship is taught in Finnish educational institutions. Intrapreneur is usually defined as a person with entrepreneurial skills without having the risks associated with these activities. The question is of how the goals of intrapreneurship education compared with entrepreneurship education are differed from each other because of the different kind of nature of these two. The concept of intrapreneurship was analyzed according to the theory of uncertainty and overconfidence related to the activities of organizations and their development work.

The aim of this article was to study if there has been differences between the conceptual and actual meaning intrapreneurship and entrepreneurship education from risk and return point of view? Empirically the intrapreneurship education seems to be derived from entrepreneurship and both of them is taught with the same methods and the goals. Would this lead to one-sided results of education?

Traits of entrepreneurs as well as intrapreneurs include innovativeness, the skill to identify opportunities and grasping of opportunities. These are the qualities the self-employed person is understood to need. The article examines the differences between entrepreneurship and intrapreneurship mind sets. Differences are shown, for example, on how intrapreneurs and entrepreneurs could cope with the opportunities and uncertainty in the risk point of view.

Entrepreneurs have been found to be more tolerable for risks than intrapreneurs. This is often necessary for entrepreneurs but will easily lead to an underestimation of the risks and dimensions of effects and consequences. Intrapreneurs could not afford that. Intrapreneurship education should support commitment, perseverance, effectiveness and positive features but also understand

the nature of uncertainty. Working life needs analytical intrapreneurs with diverse features. Intrapreneur should understand the allocation of resources and needs to be able to prioritize the opportunities of enterprises. Realistically oriented intrapreneurs have to understand that failures are an inevitable part of business and process. Intrapreneurs should know and understand how to deal with failures in an enterprise environment.

There are also intrapreneurs with a risk taking mind sets as well and need to be concerned with organizational awareness and have an ability to manage uncertainty in decision-making. This is why intrapreneurs need to be capable of building an expertise to research an enterprise environment in order to see and understand the opportunities and the risks included.

The normal way of teaching and guiding intrapreneurship in Finland ignores mostly the differences between entrepreneurship and intrapreneurship risk taking ability. To support intrapreneurship and its mind-set we should reconsider the content of intrapreneurship education and the methods used for that. Intrapreneurs do not own the companies but want to act effectively and in a rational way to make the best of existing resources.

Keywords: intrapreneurship, intrapreneurship education, education method, uncertainty, risk taking

Theme: Different Perspectives to Entrepreneurship Education

Friday 26th of September, 8.30–10.30, classroom F310

Towards Social Entrepreneurship Gamification

Manuel Gentile
National Research Council of Italy – ITD
Valentina Dal Grande
National Research Council of Italy – ITD
Simona Ottaviano
National Research Council of Italy – ITD
Dario La Guardia, Mario Allegra
National Research Council of Italy – ITD
Linda Messineo
National Research Council of Italy – ITD

According to the European Commission improve the “Social Entrepreneurship” is a key strategy to sustain the European economic growth as well as to the social value that derive from the investments in this sector.

The “Social Business Initiative” adopted by the European Commission in 2011, in order to promote a “highly competitive social market economy”, has actually placed social entrepreneurship and social innovation at the heart of its concerns. In 2012, the Commission communication “Towards a job-rich recovery” has once again acknowledged the role of social economy in achieving the objectives and targets of the EU2020 Strategy and its flagship initiatives, as “social economy actors and social enterprises are important drivers of inclusive job creation and social innovation”.

Moreover, the Europe 2020 strategy draws attention on “Social Entrepreneurship” as a key element to sustain the European social model.

Now the challenge is how to introduce social entrepreneurship in education embracing new strategies, concepts and ideas and new ways of organizing that meet individual and social needs.

School systems and curricula rarely succeed in building students competences employable in their job career. Consequently, students often feel a lack of motivation and hopelessness also because they recognize to have not enough competences, skills and knowledge to begin a social entrepreneurship project.

Social Entrepreneurship Education requires practices that make it possible to unleash the creative and innovative potential of young people, and enable them to work independently.

In fact, Social Entrepreneurship has led to new learning models, to not only provide authentic learning opportunities, but also to address some of our current social challenges. There are many examples of innovative learning practices and models emerging from the most challenged Social entrepreneurship communities.

From a pedagogical point of view, although a wide range of methodologies exists, entrepreneurial skills are best acquired through experience-based teaching methods, in which the student plays an active role. Moreover, according to Coates [2] the active role of the learner in the activity is required for achieving the learners’ engagement that is ‘the extent to which students are actively involved in a variety of educational activities that are likely to lead to high quality learning’.

Several authors highlight the benefit of adopting a Gamification approach to rise the engagement of users [3][4]. According to Domínguez et al. [5] gamification is the procedure of “incorporating game elements into a non-gaming software application to increase user experience and engagement”. Gamification exploits game mechanics and game design element in non-game context to engage and motivate learners into an informal learning path. The use of Gamification has becoming an increasing learning practice, but there are few initiatives in Social Entrepreneurship context.

For this reason, analysing the social entrepreneurship education experiences from the point of view of Gamification could be a key step in defining new and efficient learning practices in social entrepreneurship education.

According to these considerations, a framework to analyze the practices about Social Entrepreneurship Education in order to highlight those that could be gamified is proposed.

The framework is centered on an evaluation grid to identify the key factors and the main indicators for the evaluation of a case study/experience. The proposed evaluation grid is based on the most widely used definitions of Social Entrepreneurship in literature.

Keywords: Social Entrepreneurship, Gamification, Entrepreneurship Education, Evaluation Framework

Assessing dynamic capability in Finnish SMEs´

Jari Laine

BIT Research Centre, Aalto University, School of Science

Laura Wirtavuori

BIT Research Centre, Aalto University, School of Science

Introduction

Dynamic capability can be defined as the ability of the firm to sense, shape and seize emerging business opportunities while simultaneously mitigating and responding to external threats in fast changing innovation and business environment. Essentially, it is about the capability of integrating new capabilities by effectively assessing, combining and orchestrating both internal and external (intangible) assets, complementary technologies and skills. This change in business priorities and strategy often triggers the need for the reconfiguration of processes, structures of governance and even business models of the firm. Breaking old structures, deviating from existing path dependencies, divesting obsolete legacies and taking risk in investing in unknown technologies and reallocating critical resources is fundamentally a question of decision making, leadership and finally corporate culture.

In firms operating with scarce resources, like start-ups, micro enterprises and most of the SMEs, this paradigm is of greatest importance. While the sustained superior financial performance the firm is a result of multiple independent and cross-dependent variables, an evident, but often neglected factor is capability of the CEO and management team of the firm. In a small company, even the effect of the personal traits of an entrepreneur and other key influencers are claimed to be of remarkable meaning for the success. While the topic is touched in various streams of scientific research, the results are mostly presented on conceptual meta level, thus leaving the full potential in managerial impact untapped.

Purpose of the research, unit of analysis

The purpose of this study is to evaluate and identify feasible means of assessing the dynamic capability of the SME firm from the angle of the supporting and promoting capability of the top management. Strengthening organizational properties like communication, openness, curiosity, creativity, networking, trust, loyalty and commitment can be assumed to correlate with the values, culture the style of preferred leadership in the firm. The main unit of analysis are the personal, inherited and acquired capabilities of the CEO and the management team operationalized through developed and existing assessment tools and methods.

Data gathering and research methods

This study draws on the empirical data gathered in an ongoing Top Leader research project in the Small Business Center of Aalto university school of business, funded by ESF. The datasets are gathered in facilitated workshops, expert round table forums and personal interviews of selected SME management and HR expert representatives. The theoretical background is provided by the extant body of knowledge in organizational (dynamic) capability, SME strategy, innovation and leadership. Qualitative research and theory building approach is selected in order to move from meta level to more concrete, explanatory and pragmatic models and proposals.

Expected findings and results

A model and proposal for the tools and methods useful for assessing the dynamic capability of SMEs in Finland

Keywords: SME, Dynamic capability, Strategy, leadership, culture

Entrepreneurial Identity in Different Cultural Contexts: the Cases of Estonia and Czech Republic

Tarmo Tuisk
Tallinn University of Technology

The goal of the study was to assess entrepreneurial identity focusing on the beliefs and values such as individualism, risk-taking, innovativeness, opportunity recognition and tolerance. Identity Structure Analysis (ISA) as a metatheoretical framework has been applied to conceptualize identity and identification patterns with 'an entrepreneur'. While illustrating commonalities (indicating about shared dimensions existing among groups of different entrepreneurial experience and cross-culturally), the results also demonstrate specific identity processes peculiar for each group (indicating diversity). The results of an ISA empirical study carried out among university students in Tallinn and Prague demonstrate that dominant and increasing role of identifications with a significant other as 'father' noticeably contributes to one's personal entrepreneurial development while simultaneous distancing from 'co-students' seems inevitable. The results are consistent with earlier studies and the application of ISA together with its methodological possibilities has been justified despite the small number participants (n=64).

Keywords: Entrepreneurial identity, Identification patterns, Values and beliefs, Identity Structure Analysis, Estonia, Czech Republic

Measuring learning outcomes of enterprise education using structural equation modelling

Inna Kozlinska

University of Tartu, Faculty of Economics and Business Administration

Tõnis Mets

University of Tartu, Faculty of Economics and Business Administration

Kärt Rõigas

University of Tartu, Faculty of Economics and Business Administration

This paper aims to empirically substantiate a tripartite framework of the learning outcomes of enterprise education (EE) by employing structural equation modelling. Three types of the learning outcomes constructs are estimated – cognitive, skill-based, and affective; ensuing measurement and structural models are devised. The study is based on a sample of 362 last year Bachelor students and recent graduates from the leading higher education institutions of Latvia. The key fit, reliability, and validity indicators demonstrate that the tested framework can serve as a ready instrument for measuring the EE learning outcomes. Correlation and dependence relationships between the constructs signpost that: a) the affective outcomes feature low though significant correlations with the cognitive ($r=0.195$, $p<0.002$) and skill-based ($r=0.193$, $p<0.001$) outcomes; b) correlation between the cognitive and skill-based outcomes is comparatively high and significant ($r=0.660$, $p<0.000$); c) the learning outcomes as an independent variable explain little variance in the affective outcomes (5.7%) as opposed to the variance explained in the cognitive and skill-based outcomes (66.6% and 65.4%). Conclusions and implications for enterprise educators and researchers are discussed.

Keywords: enterprise education, impact measurement, learning outcomes, structural equation modelling.

YRITTÄJÄMÄISEN OPPIMISEN CASET

Teema: Start up- ja innovaatiotoiminta

Torstai 25.9. 14.15–15.45, luokkatila F311

Protomo Helsinki Open – uudenlainen innovaatio-apparaatti -case-esittely

Pertti Kiuru

Aalto University School of Business Small Business Center

Anne Gustafsson-Pesonen

Aalto University School of Business Small Business Center

Protomo – Innovaatioapparaatti on uudenlainen, verkostomaisesti toimiva kehittämisympäristö innovatiivisen yritystoiminnan alkuvaiheisiin. Ympäristössä tuetaan yrityskehittämisen keinoin alkavaa yritystä kasvuun, kansainvälistymiseen ja uudenlaisen innovaatiotoiminnan tuottamiseen. Kehittämisen tukena on laaja yrityskehittäjien verkosto. (www.protomo.fi)

Aalto-Protomo Helsinki, Open on muokattu Protomo Tampere -projektista Helsingin ja Uudenmaan kontekstiin sopivaksi. Aalto-Protomo Helsinki, Open – hankkeessa tähdätään a) dynaamisten uusien yritysten tuottamiseen, b) olemassa olevien kehittyvien yritysten innovaatioiden jatkojalostamiseen. Erityisenä kohderyhmänä ovat Helsingin ja koko Uudenmaan eri yliopistoista ja korkeakouluista valmistuneet ja valmistuvat, jotka etsivät uraa yrittäjinä tai yrittäjyyshenkisinä työntekijöinä. Kohderyhmä liitetään alkuperäisen Protomo -mallin mukaisesti yhteen eri aloja edustavien yritysten sekä yhteisöjen kanssa. Tavoitteena on kestävien, kehittyvien ja kasvavien yritysten luominen laajasti yhteistyössä.

YKTT konferenssissa esitellään tutkimuksellisen arviointityön alustavia tuloksia. Arviointia tehdään alkaen toukokuu 2014.

Avainsanat: Innovaatioympäristöt, Yrittäjyyden tukeminen, Uusyrityspäätantta, Yritysten kehittäminen

EntreMill – Työelämälähtöinen yrittäjämäisen toiminnan kehittämispaja arviointia, CASE esittely

Anne Gustafsson-Pesonen

Aalto University School of Business Small Business Center

Laura Mattila

Aalto University School of Business Small Business Center

EntreMill on valmistumisvaiheessa oleville ja vastavalmistuneille korkeakoulutetuille henkilöille tarkoitettu työelämälähtöinen uravalmennusohjelma. Tammikuussa 1.1.2012 alkaneesta Uudenmaan ELY-keskuksen osarahoittamasta ESR-hankkeesta vastaa Aalto-yliopiston Kauppakorkeakoulun Pienyrityskeskus yhteistyössä eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Tavoitteena on tukea korkeakoulutettujen työelämään siirtymistä sekä työelämävalmiuksien ja yrittäjämäisten toimintatapojen kehittämistä. Hanke päättyy 31.8.2014

Hankkeen aikana järjestetään kaksi laajaa vuoden kestävää uravalmennusohjelmaa ja yksi lyhyempi uravalmennusohjelma. Valmennusohjelmat ovat suunniteltu korkeakoulututkinnon (yliopisto ja ammattikorkeakoulu) suorittaneille vastavalmistuneille tai valmistumisvaiheessa oleville henkilöille, jotka haluavat kehittää osaamistaan, ovat kiinnostuneita yrittäjyydestä tai heillä on vähän oman alan työkokemusta. Hanke tavoittaa yhteensä kuutisenkymmentä Uudenmaan alueen opiskelijaa/vastavalmistunutta.

Uravalmennusohjelma perustuu tehokasta työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin ja sellaisten työelämätaitojen kehittämiseen, joita opintojen aikana ei omaksuta. Tavoitteena on, että ohjelmaan valitut työllistyvät tai perustavat oman yrityksen valmennuksen aikana tai pian sen jälkeen. Laajat valmennusohjelmat koostuivat lähiopetuksena tapahtuvasta valmennuksesta (15 lähipäivää), henkilökohtaisesta uraohjauksesta (1 lähipäivä), työssäoppimisjaksosta tai oman liikeyrityksen/asiantuntijuuden kehittämisjaksosta (60 lähiopetuspäivää), mentoroinnista ja etäopetuksesta. Vuoden 2014 ohjelma koostuu lähiopetuspäivistä, henkilökohtaisesta uraohjauksesta ja etäopetuksesta.

Hankkeen aikana kehitetään toimintamalli, joka tukee työelämälähtöistä yrittäjyyttä ja juurtuu osaksi Uudenmaan alueen nuorisotyöttömyyden, nuorten yhteiskunnasta syrjäytymisen ennaltaehkäisevää toimintaa. Malli tukee työllistymistä ja uusien yritysten perustamista. Malli tarjoaa myös kontaktipinnan opiskelijoiden ja yritysten välille, auttaa opiskelijoita löytämään vaihtoehtoja, vahvistaa opiskelijoiden työelämä- ja yrittäjyystuntemusta sekä luo kontakteja rekrytoinneille.

Kevään 2014 on toteutettu hankkeen tutkimuksellista arviointityötä, jossa tarkoituksena arvioida hankkeen vaikuttavuutta ja erityisesti sitä, miten uravalmennus on tukenut yrittäjämäisten valmiuksien omaksumista ja työelämävalmiuksien kehittymistä. Aineistoa on kerätty kaikista kolmesta uravalmennusryhmästä. Kahden ensimmäisen ryhmän kokemuksia on kartoitettu webropol-kyselyllä ja teemahaastatteluille. Vuoden 2014 ryhmää on seurattu ja havainnoitu koko uravalmennusohjelman toteutuksen ajan. Aineistona hyödynnetään hakumateriaalia, uraohjauskeskusteluja, lähiopetuspäivien havainnoiteja ja opiskelijoiden kirjoittamia reflektiivisiä palautetehtäviä.

YKTT konferenssissa esitellään tutkimuksellisen arviointityön tulokset.

Avainsanat: Työelämälähtöinen valmennus, nuorten työurien, yrittäjyyteen tukeminen

Bridge It Up – työntekijöille tarjottujen startup - palveluiden vaikuttavuus – Case Nokian Bridge-ohjelma

Pertti Kiuru

Aalto University School of Business Small Business Center

Jari Handelberg

Aalto University School of Business Small Business Center

Heikki Rannikko

Aalto University School of Business Small Business Center

Tässä paperissa kuvataan hanketta, jossa selvitetään ja tuotetaan suosituksia siitä, miten työnantaja-yritykset voivat olla osaltaan edesauttamassa innovaatiojärjestelmän toimintaa, edistämässä uusien yritysten syntyä ja tukemassa aloittavien yritysten menestyksellisyyttä. Hankkeessa arvioidaan työnantaja-yritysten irtisanomisuhan alla oleville työntekijöilleen tarjoamien, julkista ja yksityistä innovaatiojärjestelmää tukevien toimenpiteiden (mm. koulutus, starttiraha, teknologioiden ja ideoiden lisensointi) vaikutusta työntekijöiden käynnistämien yritysten menestyksellisyyteen. Tutkimuksen case-kohteena ovat Nokian Oyj:n Bridge-ohjelman yrittäjyyspolkuun osallistuneet henkilöt, jotka ovat saaneet starttipaketin Nokialta.

Hankkeen tärkeimmät tutkimuskysymykset ovat:

- Miten Nokian Bridge-ohjelman lähtötilanteessa yrittäjyyteen ryhtymiseen kannustettiin?
- Mitkä olivat tärkeimmät yrittäjäksi ryhtymisen syyt Bridge-ohjelmassa (yrittäjyysmotivaatio)?
- Yksin- vai tiimiyrittäjyys?
- Millaista tukea Bridge-ohjelman toteutuksessa yrittäjäksi ryhtyville tarjottiin?
- Miten Bridge-ohjelmassa tarjottua tukea hyödynnettiin?
- Mitkä olivat Bridge-ohjelman yrittäjyyspolun tulokset (yritykset ja niiden toimintaympäristö: resurssit, tavoitteet, kilpailutilanne ja strategiat)?
- Miten onnistuneena Bridge-ohjelman yrittäjyyspolkua voidaan pitää (innovaatiojärjestelmän toimivuuden edesauttaminen, uusien yritysten syntymisen edistäminen, aloittavien yritysten menestyksellisyyden tukeminen)?
- Bridge-ohjelman yrittäjyyspolun hyödynnettävyys vastaavissa irtisanomistilanteissa?

Hankkeen tutkimusaineisto kerättiin Bridge-yrittäjyyspolulle osallistuneille henkilöille lähetetyllä Webropol-kyselyllä sekä syventävillä yritys-, asiantuntija- ja sidosryhmähaastatteluilla. Kysely tehtiin keväällä 2013. Se lähetettiin kaikkiaan 427 henkilölle, joista tavoitettiin 413. Vastauksia saatiin 196. Keväällä ja syksyllä 2013 tehtiin 30 haastattelua.

Nokia Oyj:n Bridge-ohjelma on toteutettu kaikissa maissa, joissa Nokialla on ollut toimintaa ja joissa on irtisanottu työntekijöitä. Vastaava Webropol-kysely on toteutettu myös Tanskassa (syksyllä 2013, Århusin yliopisto) sekä Yhdysvalloissa ja Kanadassa (talvella 2014, Pienyrityskeskus). Tämä paperi kuvaa kuitenkin vain Suomen tilannetta, koska Tanskan sekä Yhdysvaltain ja Kanadan selvitykset ovat vielä työn alla.

Avainsanat: Innovaatiojärjestelmän toimivuuden edesauttaminen, Uusien yritysten syntymisen, edistäminen, Aloittavien yritysten menestyksellisyyden tukeminen, Nokia Oyj:n Bridge-ohjelma, Bridge-ohjelman onnistuneisuus, Bridge-ohjelman hyödynnettävyys

Teema: Opiskelijayrittäjyyden tuki ja koulutus

Torstai 25.9. 16.00–17.30, luokkatila F312

*Case: Dynastart – opi visualisoimaan ja tiivistämään ideasi videoklipiksi -
www.dynastart.fi*

Aku Mattila
Lahti University of Applied Sciences

Dynastart on Lahden ammattikorkeakoulun Dyna yrittäjyysfoorumi ja esihautomo –hankkeen kehittämä työkalu. Se toimii rajattomana ja seinättömänä esihautomona yritysohjelmien sisällä tarjoten opiskelijoille vertaistukea ja ideoita oman liikeidean ja osaamisen kehittämiseen.

Sivustoa hyödynnetään erityisesti yrittäjyysohjelmien yhteydessä sekä alustana erilaisissa liikeideakilpailussa. Tällä hetkellä Lamk rakentaa sivustoa ”Lamk entrepreneurship” –teeman alla. Tavoitteena on, että sivusto palvelee Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijoita ja henkilökuntaa monipuolisesti yrittäjyyteen liittyvissä kysymyksissä.

Dynastart toimii opiskelijalle oppimisen työkaluna oman osaamisen esille tuomiseen. Opiskelija voi ladata oman (liike)ideansa lyhyen videoklipin ja kuvien muodossa Dynastart- sivustolle. Videon avulla opiskelija oppii visualisoimaan, tiivistämään ja viestimään ideastaan muille multimediaa ja sosiaalista mediaa hyödyntäen.

Älypuhelimet ja tabletit mahdollistavat helpon ja nopean tavan visualisoida idea paikasta tai ajasta riippumatta. Ideasta tulee julkinen ja muut käyttäjät voivat arvioida, tykätä, kommentoida sekä jakaa ideoita sosiaalisessa mediassa. Työkalun lähtökohtana on crowdsourcing (parviäly) -menetelmän hyödyntäminen. Muiden kehitysehdotuksien ja kommenttien avulla opiskelija voi jatkokehittää ideoita opiskeluiden aikana ja parhaassa tapauksessa rakentaa oman ammatillisen tulevaisuutensa idean ympärille.

Opettajalle sivusto toimii yhtenä oppilastyön arviointivälineenä. Opiskelijoiden tuottama materiaali on helposti nähtävillä sen eri kehitysvaiheissa. Sen avulla voi seurata opiskelijan osaamisen kehitystä sekä opintojen edistymistä.

Opettaja voi käyttää sivuston videoita sekä sisältöä oppitunneilla muun opetusmateriaalin lisäksi. Sivustoa voi hyödyntää eri alojen opinnoissa (mm. markkinointi, viestintä & taloushallinto) sekä työpajojen verkkoalustana.

Yrittäjämentoreilta vinkkejä omaan liiketoimintaan

Dynastart sivustolla mukana olevilta eri alojen mentoreilta voi saada vinkkejä ja neuvoja oman liiketoiminnan kehittämiseen. Yrittäjämentorit jakavat opiskelijoille kokemuksiaan ja näkemyksiään yrittäjyydestä sekä tätä kautta tarjoavat helposti lähestyttävän tavan tutustua yrittämiseen ja erilaisiin työnteon tapoihin.

Yrittäjämentoreilla on usein omassa yrityksessään erilaisia kehittämiskohteita, joihin opiskelijat voivat tarjota ratkaisuja ja ideoita, päästen myös tällä tavalla tekemisen kautta oppimaan yrittäjyydestä ja yrityksen arjesta.

Lisäksi mentorit voivat tukea vuosien kokemuksensa avulla opiskelijoita liikeideoiden arvioinnissa, kehittämisessä ja hiomisessa sellaiseen kuntoon, että niiden pohjalta opiskelija voi ryhtyä liiketoimintaan. Mentoreilla on merkittävät kontaktiverkostot, joista voi parhaassa tapauksessa löytyä myös opiskelijalle tärkeitä ja hyödyllisiä kumppaneita ja tuttavuuksia.

Avainsanat: case-esittely, crowdsourcing, multimedia, visuaalisuus, verkkotyökalu, liiketoimintaa, yrittäjyysopinnot, opetustyökalu, mentorointi

Yrittäjyyskasvatuksen puutarha – verkko- ja monimuotoinen yrittäjyyskasvatuksen ohjelman case

Anne Gustafsson-Pesonen

Aalto University School of Business Small Business Center

Outi Hägg

Aalto University School of Business Small Business Center

Laura Rautio

Aalto University School of Business Small Business Center

Olavi Nieminen

Aalto University School of Business Small Business Center

Yrittäjyyskasvatuksen puutarha valmennus on uudenlainen yrittäjyyskasvatuksen syvällisen oppimisen ympäristö, joka on tuotekehitetty ja pilotoitu KIMMOKE – yrittäjyyden edistäminen ja innovaatiotoiminnan kehittäminen hankkeessa 2013 – 2014 aikana.

Pilotin prosessikuvaus on seuraava:

Valmennuksen pilottiin on osallistunut opetushenkilöstöä perusopetuksesta, lukioista, ammatilliselta toiselta asteelta, ammattikorkeakoulusta ja yliopistosektorilta. Ohjelman tavoitteena on ollut yrittäjyyspedagogisten oivallusten ilmentäminen ja monimuotoisesti testaaminen. Lisäksi ohjelman kantavat tavoitteet on ollut vuorovaikutteisuus, reaaliaikaisuus virtuaalisissa oppimisympäristössä yrittäjyyden opettamisen taitojen, tietojen ja osaamisen kehittämisen merkeissä.

YKTT:ssa esitellään Yrittäjyyskasvatus Puutarhan malli ja saadut oppimiskokemukset mallista.

Avainsanat: Yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyspedagogiikka, verkko-oppiminen, monimuotoinen oppiminen, sulautuva oppiminen

Korkeakouluyrittäjyys strategisena painopisteenä – Case Satakunnan ammattikorkeakoulun Yrityskiihdyttämö

Ari-Pekka Kainu
Satakunta University of Applied Sciences

Yrittäjyys on Satakunnan ammattikorkeakoulun (SAMK) yhteinen TKI-toiminnan painopiste ja yrityskiihdyttämötoiminta ulottuu kaikkiin koulutusohjelmiin. SAMKin yrityskiihdyttämössä korkeakouluosaamiseen perustuva opiskeluaikainen yrittäjyys ilmenee innovatiivisena liiketoimintana, jossa yrittäjinä ovat ammattikorkeakoulun opiskelijat. Vuonna 1997 alkaneen kehitystyön tuloksena yli 230 Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijaa on solminut Yrityskiihdyttämön kanssa yhteistyösopimuksen kesäkuuhun 2011 mennessä. Porin kaupungin vuosien 1997–2000 elinkeino- ja työllistämispoliittikan tavoitteet ja valtakunnallinen uusteollistamisohjelma vuosina 1994–1996 toimivat aktivaattoreina SAMKin yrityskiihdyttämön synnylle. Kiihdyttämön toteutuksen käynnistäjinä olivat opiskelijaprojektit, joista syntyivät ensimmäisten kiihdyttämöyrittäjien yritykset. (Järvi, A-R. 1999 ja Huttula, T. 2001)

Vuonna 2000 Yrityskiihdyttämö valittiin 60 yrittäjyys Hankkeen joukosta hyväksi malliksi tukea yritysten perustamista. Tutkimuksen toteutti Turun kauppakorkeakoulun PK-Instituutti. Tutkimuksessa arvioitiin 60 OPM:n ESR-rahoitteista yrittäjyys Hanketta vuosilta 1995–99. Menestyksen kannalta tärkeitä tekijöitä olivat toiminnan vahva kytkentä elinkeinoelämään, opiskelijoiden sitoutuneisuus yritystoiminnan harjoittamiseen ja opiskelijoiden oman erikoisalalan vahva asiantuntemus. Yhtenä menestystekijänä oli rohkeus toteuttaa uusia koulutusmuotoja. (Kollanus, T. & Co, 2000)

Vuonna 2001 Yrityskiihdyttämö hyväksyttiin Satakunnan esimerkkihankkeeksi OPM:n ja Suomen Yrittäjät ry:n valtakunnalliseen Askel-projektiin, joka on ammattikorkeakoulujen ja alueellisten yrittäjäjärjestöjen yrittäjyyden kehittämishanke. Samana vuonna Yrityskiihdyttämön johtama Länsi-Suomen yrityskiihdyttämöverkosto valittiin pilottihankkeeksi valtakunnalliseen PK-sektorin kehityspalveluverkoston (Yrittäjyys ydinosaamisena -osaamisalue). Vuonna 2004 SAMK valittiin yritys lähtöisten hankkeiden kehittäjäorganisaatioksi Satakunnan TE-keskuksen uudessa toimintamallissa. Yrityskiihdyttämön Yrittäjäpolvenvaihdochanke oli teeman työpaikkoja lisäävät ja

työorganisaatioita kehittävät hankkeet' yksi projekti. Saman vuoden syksyllä SAMK käynnisti Porin kaupungin, Satakunnan Yrittäjät ry:n ja Yrityspalvelu Enterin kanssa Yrittäjyyskasvatustiloin Porin lyseossa. Kiihdyttämöyrittäjät toimivat pilottihankkeessa yrityskummeina. (Salminen, H. & Kajaste, M. 2005)

Yrittäjyyden tutkimus SAMKissa liittyy vahvasti kiihdyttämötoimintaan, sen kehittymiseen ja vaikutusten seurantaan. Tuloksia on esitelty menestyksekkäästi koti- ja ulkomaisissa seminaareissa ja tiedekonferensseissa. Opiskelijoiden tekemät opinnäytetyöt yritys-kiihdyttämöön liittyen ovat olleet alan soveltavaa tutkimusta parhaimmillaan. Vuonna 2005 opetusministeriö valitsi Satakunnan ammattikorkeakoulun yritys-kiihdyttämön ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatuyksiköksi vuosille 2005–2006. Nykyisin uusia yrityksiä syntyy noin kaksi kuukaudessa. Yritys-kiihdyttämön menestyksen kannalta tärkeitä tekijöitä ovat olleet toiminnan vahva kytkeäntä tutkinto-opintoihin, ammattikorkeakoulun TKI-projekteihin ja elinkeinoelämään sekä opiskelijoiden sitoutuneisuus yritystoiminnan harjoittamiseen ja ammattikorkeakoulun rohkeus toteuttaa uusia koulutusmuotoja. Opiskelija voi saada jopa 60 opintopistettä tutkintoonsa yrittäjyyteen liittyvistä oppimisteoista.

Varsinaisessa artikkelissa tullaan kertomaan lähemmin Yritys-kiihdyttämön toiminnasta, sen prosessien kehittymisestä, pedagogisesta näkökulmasta ja tuloksista.

Avainsanat: korkeakoulu-yrittäjyys, yritys-kiihdyttämö, yrittäjyyskoulutus

Teema: Yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen tukeminen

Perjantai 26.9. 8.30–10.30, luokkatila F311

Kaikuja Kolmannelta lähteeltä - Kokemuksia yhdistysyrittäjyydestä

Elina Vanhapiha

Aalto University School of Business Small Business Center

Kolmannen sektorin suuri merkitys, erityisesti taloudellisena toimijana, ei näy tilastoissa. Kansalaisjärjestöjen tila on kuitenkin laaja yhteiskunnassamme. Kansalaisyhteiskunnan toimijat, perinteisistä hyväntekeväisyysjärjestöistä puhtaasti palveluita tuottaviin yhdistyksiin täyttävät tuon tilan rinta rinnan, tuottamalla hyvinvointia perustoiminnallaan ja yhä enenevässä määrin myös yhdistyksen ulkopuolelle myytävien palveluiden muodossa. Palveluiden osalta yhdistykset ovat vahvasti mukana julkisen ja yksityisen sektorin – markkinoiden – rajapinnalla. Ne tuovat perinteisiin palvelurakenteisiin uusia ajatusmalleja ja inspiraation lähteitä ja muuttavat käyttämäämme kieltä. Ne ovat vahvoilla uudessa myyntikulttuurin muutoksessa ja kantavat ydinolemuksessaan mukanaan tämän hetken markkinavahvuuksia: yhteisöllisyys, verkostot, vastuullisuus, avoimuus. Yhdistysten välisenä yhteistyönä synnyttävät monialaiset hyvinvointipalvelut – kaikessa kompleksisuudessaan – ovat kiinni tämän päivän tarpeissa.

Kolmas sektori muuttuu, osin rinta rottingilla ja osin vahvasti kipuillen, kohti uutta. Kun vaikutusten näkyväksi tekemisen mallien ja osaamisen kehittyessä ennaltaehkäisevän toiminnan hyötyjä kansantalouden kilpailukyvyyn näkökulmasta ei voida enää kiistää, on mm. kulttuuri-, liikunta- ja nuorisolojen yhdistyksissä tiivistyvä osaaminen maailmanluokan vahvuus. Kansalaisyhteiskunnan uusi sormenjälki on näkyvä. Mutta millaista yrittäjyyttä yhdistyksissä syntyy? Millaisissa tilanteissa yhdistys on yrittäjän paras kotipesä? Miten uutta liiketoimintaa synnytetään yhdistyksen arjen rytmeissä? Millainen on yhdistysyrittäjän identiteetti? Kulkeeko yhdistysyrittäjä vahvoilla arvoilla rohkeasti kohti markkinoita yhdistyksen vahva tuki taustallaan? Millainen on muutosten tekijöiden kokemusmaailma yhdistyksen sisällä ja laajemmassa toimintaympäristössä? Miten nivotaan yhteen yhdistyksen ydinosaaminen ja liiketoimintaosaaminen? Miten yritysten tukipalvelut tukevat yhdistysyrittäjää?

Kolmas lähde on kohdannut vuonna 2008 alkaneella taipaleellaan monenlaisia yhdistyksiä. Viidessä vuodessa yhdistysten rinnalla kulkiessa olemme alkaneet nähdä selkeitä yhteneväisyyksiä ja alkaneet pikkuhiljaa ymmärtää yhdistysyrittäjyyttä. Hankkeen palvelutuotannon mallinnukset, työkalut ja ohjeistukset ovat löytäneet kaikupohjaa yhdistyksissä - tällaista on kaivattu, tälle on tarvetta. Keskeisenä lähtökohtana on yhdistysten perus- ja palvelutoiminnan välisen eron selkiytyminen sekä yhdistysten palvelutuotantoon lähtemisen tahtotilaan vaikuttavien tekijöiden ymmärtäminen ja työstäminen. Yhdistysyrittäjyys on sarja tietoisia valintoja omaehtoisemman yhteishyvää tuottavan toimintamallin puolesta.

Miksi palveluita tuottava yhdistys – eikä yritys? Asiakkaat, kumppanuudet ja toimintaympäristö määräävät menestyksen avaimet – niin myös hyvinvointipalveluissa. Yhdistys palvelutuotannon organisoimisalustana on joskus ainoa oikea valinta – joskaan ei ongelmaton - myös yrittäjälle. Asiakkaat löytyvät pääosin kunnista ja yrityksistä – enenevässä määrin tarjotaan palveluita myös suoraan käyttäjäasiakkaille. Usein pyöritetään yhtä aikaa useampaa toisiaan tukevaa organisaatiota – yhdistys ja yritys, rinta rinnan. Innostukselle jää tehtävä kantaa tuplahallinnon taakkaa.

Yhdistysyrittäjät luovat hyvinvointipalveluita, jotka ovat ”jotain enemmän”. Luovuuden ja liikkeen sekä arjen nuorisotyön piirissä ymmärretään ihmisen tarpeita ja yhdistyksistä parhaat kykenevät tuotteistamaan tähän ymmärrykseen nojaavan osaamisensa laadullisille tasoille jonne omistajien intressiä ajavat kilpailijat eivät pääse. Toisinaan palvelut eivät istu sääntöihin tai tue riittäväällä tavalla perustoimintaa ja tahtotila on koetuksella - laadun hallinnan näkökulmasta keskeistä on toimijoiden pysyvyys ja vapaaehtoistyön ja palkallisen työn asema ja suhde. Palvelun kehittämisen alkuvaiheessa vastaan tulevat pohdinta työnantajuudesta ja riittävän liiketoimintaosaamisen varmistaminen. Luottamuksen kulttuurista siirrytään pikku hiljaa kohti sopimuskulttuuria. Muutoksen tuulet puhaltavat vahvasti myös arjessa käytettyyn kieleen ja uutta sanastoa muodostuu tehdessä.

Mistä yhdistysyrittäjä saa tukea? Kulkevatko palvelutuotannon Robin Hoodit yrityspalveluiden piirissä luukulta luukulle etsien ihmistä laskelmien ja liiketoimintasuunnitelmavaatimusten takana? Mistä löytyvät sillanrakentajat ja tulkit erilaisten diskurssien välille ja ? Missä kohtaa loppuu avustaminen ja alkaa investoiminen? Kuka osaa laskea tuotoksi myös pitkäaikaiset hyvinvointivaikutukset? Kuka neuvoo parhaat keinot tavoittaa maksaja, tilaaja ja käyttäjäasiakas?

Yhdistykset ovat huikean lupaava hyvinvointiyhteiskunnan yrittäjyysampo. Edelläkävijämaissa yliopistohauissa saa paremmat pisteet osoittamalla näyttöä yhdistystoimintaan osallistumisesta. Parhaat kauppatieteilijät suuntautuvat maailmanlaajuisten järjestöjen johtoon luomaan uusia kannattavia yhteishyvän tuottamisen muotoja. Suomessa yrittäjyyden tukiympäristöjen tuleekin tässä hetkessä ymmärtää ja kunnioittaa yhdistystoimintaa, nähdä läpi juridisen raamin ja lyhytnäköisten

laskelmien ja palveluilla vahvalta arvopohjalta ponnistavaa yrittäjää joka rakentaa kestävästä huomista meille kaikille.

Avainsanat: Kolmas sektori, Yhdistysyrittäjyys, Palvelutoiminta, Hyvinvointipalvelu, Monialaisuus

Kimmo-yrityksikasvatusstrategian ketterä kehittäminen Etelä-Savossa

Katri Liekkilä

Aalto University School of Business Small Business Center

Tommi Kuukkanen

Aalto University School of Business Small Business Center

Kimmo-yrityksikasvatusstrategian tavoitteena on edistää yrittäjyyttä ja kehittää innovaatiotoimintaa Etelä-Savossa. Käytännössä tarkoitus on luoda maakunnalle yrittäjyyskasvatuksen strategia ja aloittaa sen jalakautusprosessi. Työskentelyn tehostamiseksi erotettiin strategiatyöskentely ja koulu-yritysyhteistyö erillisiksi työskentelylinjoiksi, joka mahdollisti sidosryhmien laajemman osallistamisen ja linjojen aikaansaannosten ristiintestaamisen. Näin luotiin yrittäjyyskasvatuksen strategialle ketterän kehittämisen malli, jossa strategiaa testattiin useassa eri vaiheessa kehitystyön aikana ja saadun palautteen perusteella tehtiin muokkauksia sekä muutoksia. Lopputuloksena luotiin yrittäjyyskasvatuksen visio, tavoitteet, listamuotoinen strategia konkreettisista toimenpideehdotuksista, joihin kaikkiin on olemassa jo sitoutuneita sidosryhmiä.

Strategian työskentelylinja toteutettiin työpajatyöskentelynä syksyn 2013 ja kevään 2014 aikana. Työpajoihin osallistui laajalti eri sidosryhmien edustajia, kuten sivistystoimi, kaupakamari, yrittäjäjärjestön edustaja ja oppilaitosten edustajia. Lisäksi osallistujiksi kutsuttiin edustajia maakunnan muista hankkeista, joilla on selkeä rajapinta yrittäjyyskasvatuksen strategiaan, kuten nuorisotakuu ja elinikäinen oppiminen. Koulu-yritysyhteistyön työskentelylinja selvitti kevään 2014 aikana koulu-yritysyhteistyön nykytilan, parhaat käytännöt ja haasteet. Selvityksen ohella jalkauduttiin alueen oppilaitoksiin, sekä perusopetukseen, toiselle asteelle että korkeakouluihin keskustelemaan yrittäjyyskasvatuksesta, selvittämään oppilaitoksissa käytettäviä yrittäjyyskasvatuksen muotoja, yhteistyötä yritysten kanssa ja ennen kaikkea testaamaan strategia-työskentelyn aihioita. Opetushenkilöstöä ja edustajia alueen yrityksistä kutsuttiin myös työpajoihin, joissa keskusteltiin koulu-yritysyhteistyön haasteista, hyvistä käytännöistä sekä luotiin konkreettisia kehitysehdotuksia ja yhteistyötoimenpiteitä.

Nykytilaselvityksen perusteella yhteistyö jaettiin kahteen eri ryhmään koulutason ja yhteistyön edistyneisyyden perusteella; perusopetuksessa ja lukioissa yhteistyö vaatii hyvien käytäntöjen jalkauttamista, esi-merkkejä sekä suunnitteluapua. Perusopetuksessa olemassa olevat yrittäjyyskasvatuksen muodot, kuten yrityskylä, nähtiin jäävän koulun arjesta erilleen, jonka sijaan resurssit haluttaisiin ohjata toimenpiteisiin koulun arjessa. Ammatillisella 2. asteella ja korkeakouluissa keskiössä oli yhteistyön kehittäminen ja ilmenneiden haasteiden voittaminen. Lisäksi todettiin

jälkimmäisessä ryhmässä olevan tarve sisäisen yrittäjyyden ja yrittäjämäisten ominaisuuksien vahvistamiselle opiskelujen aikana suoritettavien yrittäjyys- tai yrittäjyyskasvatuksen opintojen tähdätessä ulkoiseen yrittäjyyteen, eli liiketoiminnan aloittamiseen. Koulu-yritysyhteistyössä havaitut ryhmät, tarpeet, haasteet ja kehitysehdotukset välitettiin strategian työskentely-linjalle, joka muokkasi strategiaa niiden mukaisesti.

Etelä-Savossa todettiin hyvän yrittäjyyskasvatusstrategian olevan maakuntaa kuvaavan sekä lähtötason huomioonottavan. Strategian osista vision tulee kuvata tavoittelemisen arvoista tulevaisuutta, tavoitteiden olla haastavia mutta mahdollisia ja strategian, eli toimenpiteiden, konkreettisia sekä käytännönläheisiä. Näin yrittäjyyskasvatus näyttäytyy osana koulujen arkea ja opetustyötä, eikä siitä erillisenä agendanaan, jota ajavat oppilaitosten ulkopuoliset tahot. Strategia halutaan nähdä projektin sijaan prosessina, jolla on tietty lähtötaso ja jota linjataan ajan myötä tapahtuneen kehityksen mukaiseksi.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, yrittäjyyskasvatusstrategia, ketterä kehittäminen, koulu-yritysyhteistyö, sisäinen yrittäjyys, ulkoinen yrittäjyys

HyWeTeam – Yrittäjyyspedagoginen malli Hämeen ammattikorkeakoulun hyvinvointialalle

Seija Pajari-Stylman
HAMK University of Applied Sciences
Päivi Mäntyneva
HAMK University of Applied Sciences

Hämeen ammattikorkeakoulussa on syksyllä 2013 aloitettu Hämeen ELY-keskuksen myöntämän ESR-rahoituksen tuella hanke HyWeTeam – Yrittäjyyspedagoginen malli Hämeen ammattikorkeakoulun hyvinvointialalle 1.8.2013 – 31.7.2014, jonka tavoitteena on ollut yrittäjämäisen oppimisympäristön kehittäminen HAMK:n hyvinvointialalle. Hankkeen kohderyhmänä ovat olleet HAMK:n hyvinvointiosaamisen koulutus- ja tutkimuskeskuksen opiskelijat sekä hankkeen toteutuksessa mukana oleva opettajatiimi. Kehittämishankkeen tavoitteena on ohjauksella ja neuvonnalla edistää hyvinvointialan opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksia ja yrittäjyysosaamista tiimiyrittäjyyden ja osuuskuntamuotoisten yritysten toiminnan avulla. Perimmäisenä tavoitteena hankkeessa on mallintaa HAMK:n Hyvinvointialalle tiimioppimista ja yrittäjämäistä toimintaa tukeva oppimisympäristö ja -konsepti.

Keskeisinä kehittämiskohteina toiminnassa ovat oppimisprosessit, innovaatioprosessit, asiakasprosessit, johtamisprosessit, brändiprosessit, talousprosessit sekä tiimiprosessit. Tavoitteena on perehtyä yrittäjämäisen toiminnan kokonaisvaltaiseen ajatteluun ja yrittäjyysosaamiseen, joka vastaa samalla myös työelämäosaamisen tarpeisiin. Hankkeen aikana kehitetään HAMK:n hyvinvointialan ammatilliseen koulutukseen ja yrittäjyyden tukemiseen liittyviä toimintoja, oppimisympäristöjä sekä alan yrittäjyyteen liittyvää koulutusta sekä sisällöllisesti että menetelmällisesti. Lisäksi

kehitetään hyvinvointialan yrittäjyysopinnoista vastaavien opettajien osaamista erityisesti yrittäjyyskasvatuksen ja –koulutuksen näkökulmasta.

HyWe -tiimien projektit on integroitu opintosuunnitelmien niihin opintokokonaisuuksiin, joiden osaamistavoitteissa on vahvasti mukana yrittäjämäinen toiminta ja projektioppiminen. Oppimissopimuksiin on kirjattu suoritettavien opintojaksojen osaamistavoitteet, opintopistemäärät ja ne tavat, kuinka tavoitteet projektin toteutuksen yhteydessä saavutetaan. Osaamistavoitteet saavutetaan mm. lukemalla aiheeseen liittyviä artikkeleita, teoriaa ja kirjallisuutta, kommentoimalla luetua, jakamalla keskusteluissa tai kirjoittamalla refleктоivan esseen luetusta. Tärkeää on osata soveltaa teoriaa käytäntöön tiimin yhteisessä projektissa. Ensisijainen osaamistavoitteiden saavuttamisen tapa on kuitenkin tekemällä oppiminen eli se mitä ja miten kukin yksilönä ja tiimin jäsenenä toteuttaa yhteisen projektin tavoitteita. Opiskelija seuraa tavoitteidensa saavuttamista oppimispäiväkirjan ja osaamispassin avulla, joiden edistymistä myös valmentajat seuraavat säännöllisesti. Arvioinnissa korostuu osaamisperustaisuus ja arviointiprosessi perustuu itsearviointiin, vertais- ja valmentajan arviointiin.

Tulevaisuuden työelämässä - myös hyvinvointialalla - tarvitaan ennakkoluulotonta uudistushalua, muutoksen johtamisen taitoa, keskeneräisyyden sietoa ja uuden tyyppistä näkemyksellisyyttä kaikilta sosiaali- ja terveyspalvelujen toimijoilta (Stenvall & Virtanen 2012, 23). HyWe -tiimien prosessit ja projektit ovat vasta noin puolessa välissä, mutta kokemukset ja opiskelijoilta saadut palautteet ovat olleet innostuneita, positiivisia ja lupaavia. Mukana olevat opiskelijat ovat olleet motivoituneita kehittämään tiimioppimisen mallia ja viemään opintojaan eteenpäin yrittäjämäisissä projekteissa. He ovat myös innostaneet muita tiimiläisiä haastamaan itseään, myös niitä, jotka suhtautuivat alussa hieman varauksellisesti tiimioppimisen malliin. Opiskelijat ovat uskaltaneet ottamaan hallittuja riskejä sekä löytämään ja tekemään ratkaisuja uudella tavalla. Myös valmentajatiimi on oppinut kaiken aikaa uutta, uusia työtapoja sekä saanut onnistumisen elämyksiä uudelleenlaisen opettajuuden avulla.

Avainsanat: yrittäjyys, yrittäjämäinen toiminta, tiimioppiminen, tiimiopettajuus, hyvinvointiala

Oppilaitosrajat ylittävä InnoEspoo-hanke tukemassa yrittäjyyttä ja opiskelijayrittäjyyttä Espoossa

Heikki Rannikko
Aalto University School of Business Small Business Center
Johanna Lyytikäinen
Omnia

Ajatus 'yrittäjyydestä' talouden liikkeelle laittavana voimana on nykypäivänä yleisesti hyväksytty. Yrittäjyystutkijoiden mukaan yrittäjyys hyödyttää talouksia lisäämällä innovaatioita ja tiedonsiirtoa sekä luomalla kilpailua ja erilaisuutta yrityskenttään (Audretsch & Thurik, 2004). Yrittäjyyden edistämiseksi on kautta aikojen kohdistettu julkisen vallan toimia ja tällä hetkellä Sveitsi lienee ainoa maa Euroopassa, jossa ei tueta yrittäjyyttä merkittävässä määrin (Valtonen, 2013). Tukipoli-

tiikka on tärkeää, mutta myös se elää ajassa ja kehittyy. Erityisesti yrittäjyyden synnyttämisen tukitoimilta eri asteen oppilaitoksissa edellytetään entistä enemmän toimijoiden välistä yhteistyötä, jotta niukat resurssit tulisivat tehokkaasti käytetyksi.

Yksi uusi, kokeileva aloite yhteistyön lisäämiseksi koulutusalan toimijoiden välillä on InnoEspoo-hanke, joka on yrittäjyysuhanke Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian, Laurea-ammattikorkeakoulun ja Aalto-yliopiston välillä. Pääasiassa Euroopan sosiaalirahaston ja Espoon kaupungin rahoittama hanke käynnistyi alkuvuodesta 2013 ja päättyy vuoden 2014 loppuun mennessä.

Hankkeen tavoitteena on luoda eri koulutusasteet ylittävä ja yrityspalveluja kehittävä yhteisö tukemaan ja edistämään opiskelijayritysten ja pienyritysten käynnistymistä ja toimintaa sekä kehittämään innovatiivista palvelujen tarjontaa Espoon kaupungissa. Raportissa ja esityksessämme esitellään kertyneiden kokemusten perusteella InnoEspoo -hankkeen toimintaa. Ensin tarkastellaan hankkeen tavoitteita sekä kohderyhmää ja tämän jälkeen työtä jota eri alaprojekteissa on tehty yrittäjyyden ja erityisesti opiskelijayrittäjyyden tukemiseksi. Raporttimme päättää osio, jossa pohdimme kuinka yhteistyötä voisi jatkossa kehittää edelleen mukana olevien kolmen oppilaitoksen välillä.

Avainsanat: Yrittäjyys, Opiskelijayrittäjyys, Espoon kaupunki, Aalto-yliopisto, Laurea-ammattikorkeakoulu, Koulutuskuntayhtymä Omnia, InnoEspoo

Teema: Yrittäjyyskasvatuksen pedagogiset menet

Perjantai 26.9. 8.30–10.30, luokkatila F312

Oppiyritystoiminta osana liiketalouden koulutusta

Antti Klaavu

Tampere University of Applied Sciences

Riitta Vihuri

Tampere University of Applied Sciences

Paula Lamminen

Tampere University of Applied Sciences

Artikkeli käsittelee Tampereen ammattikorkeakoulun liiketalouden 1-vuosikurssin opetusta yrittäjyyspedagogisesta näkökulmasta. Liiketalouden opetuksessa on ollut käytössä jo usean vuoden ajan oppiyritysmalli, joka valmentaa tradenomeja toimimaan yrittäjämäisessä ympäristössä opiskelujen alkuvaiheesta lähtien. Pääpaino artikkelissa on tradenomien ensimmäisen vuoden opintojen etenemisessä ja oppiyritystoiminnan kuvauksessa. Artikkelissa käsitellään lisäksi valmentajuutta, opetussuunnitelmatyötä sekä saatua palautetta ja kokemuksia oppiyritysmallista.

Ensimmäisen vuoden opetussuunnitelman perusrunkona on neljä isoa moduulia, jotka ovat laajuudeltaan 10 -15 opintopistettä. Moduulit rakentuvat alkavan yrityksen suunnittelusta kannattavan liiketoiminnan tarkasteluun. Opiskelijat toimivat oppiyrityksissä kymmenen hengen tiimeissä koko ensimmäisen opiskeluvuoden ajan. Tiimi on yksi oppiyritys, jossa opiskelijat ovat ”töissä”. Oppiyritys perustetaan Kykylaaksoon, joka simuloi oikeaa business-ympäristöä. Kykylaakso mahdollistaa oppimisen lähes aidossa liiketoimintaympäristössä.

TAMK:n liiketalouden opetussuunnitelman uudistaminen aloitettiin vuoden 2009 aikana. Yhtenä lähtökohdaksi oli yrittäjyyspedagoginen tausta. Tätä tukivat myös edellisen hallitusohjelman linjat. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman (2003 - 2008) mukaan yrittäjyyttä tuetaan vahvistamalla koulutuksen ja työelämän vuorovaikutusta, parantamalla opettajien ja opinto-ohjaajien tietoja yrittäjyydestä sekä kehittämällä opetussisältöjä ja -menetelmiä kaikessa koulutuksessa. Tradenomien opetussuunnitelman muutostyötä tuki myös Jussi Pihkalan väitöskirja 2008, jonka mukaan ”ammattikorkeakoulun koulutusstrategiaan liitetty yrittäjyyden painottaminen sekä huomattavan yrittäjyyspainotteiset koulutusohjelmat ja niistä johdetut opetuksen suunnitelmat johtavat myönteisiin muutoksiin opiskelijoiden yrittäjyysintentionissa” (Pihkala 2008).

Avainsanat: oppiyritys, yrittäjyyspedagogiikka, yrittäjyyskoulutus, opetussuunnitelma, valmennus, toiminnanohjaus

Lähteet

Ammattipeda 2014. Yhdessä oppiminen. http://www10.edu.fi/ammattipeda/?sivu=innovaatioita_pedagogiikkaan. Luettu 25.3.2014.

Auvinen, P., Kauppi, A., Kotila, H., Loikkanen, A., Markus, A., Peltokangas, N., Holm, K., Kajaste, M. 2010. Ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatuysiköt 2010 - 2012. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 1:2010.

Ei yksin vaan yhdessä. 2011. Tampereen ammattikorkeakoulun ohjaussuunnitelma. [Intra.tamk.fi](http://intra.tamk.fi). Luettu 21.3.2014.

Kansallinen innovaatiostrategia 2008. http://www.tem.fi/files/19704/Kansallinen_innovaatiostrategia_12062008.pdf. Luettu 20.3.2014.

Kvist, H., Miekkavaara, A., & Poutanen, E-M. 2004. Valmentajan polku, valmentamalla huippusuorituksiin. Espoo: Performance Power Associates.

Kvist, H. & Miekkavaara, A. (toim) 2009. Valmentava suoritusten johtaja, opas työsuoritusten johtamiseen ja parantamiseen. Espoo: Performance Power Associates.

Kykylaakson kaupunki. 2014. www.kykylaakso.fi. Luettu 22.3.2014.

Kuvaja, S. & Saurio, S. 2004. Generating Knowledge – based Entrepreneurship: Pre – and Business Incubation in Finnish Polytechnics. Offsetkolmio Oy, Hämeenlinna.

Kyrö, P. & Ripatti, A. 2006. Yrittäjyyskasvatuksen uusia tuulia. Tampereen yliopistopaino Oy, Tampere.

Liiketalouden opetussuunnitelma. 2013. Tampereen ammattikorkeakoulu.

Liiketalouden koulutusohjelman esittelymateriaali 2013. 1. vuosi Tampereen ammattikorkeakoulu. <http://tabula.tamk.fi/course/view.php?id=1823>. Luettu 22.3.2014.

Pihkala, J. 2008. Ammattikorkeakoulutuksen aikaiset yrittäjyysintentioiden muutokset, Opetusministeriön julkaisuja 2008:1. Tampereen yliopisto.

TAMKin pedagoginen strategia, luonnos, 5.2.2004.

Yrittäjyyden intensiiviviikko

Ulla Laine
Global Business

Taustaa

Yrittäjyyden intensiiviviikko on luotu Yrittäjyyden ehjä polku -hankkeessa (Sataedu) yrittäjyyden opintojen yhtenäiseksi kehittämiseksi toisella asteella. Viikko kuuluu osaksi toisen asteen yritys-kiihdyttämöperusteista oppimisympäristöä.

Tiivistelmä

Viikon mittaisen opintojakson tavoitteena on tutustuttaa ammatillisen toisen asteen opiskelija koulutusalaan riippumatta yrittäjyyden asenteisiin, taitoihin sekä ideointia kehittävään oppimisympäristöön, jossa ei edellytetä aiempia yrittäjyyden opintoja. Yrittäjyys nähdään tässä yhteydessä laajasti omaehtoisen, sisäisenä sekä ulkoisena yrittäjyytenä.

Viikon aikana opiskelijoita autetaan oppimismenetelmien avulla löytämään seuraavien työelämä- ja oppimaan oppimisen taitojen alkeet:

- itsensä johtamisen taidot
- ryhmätyö- ja tiimityöskentelyn taidot
- asioiden organisointitaidot
- aikataulutuksen taidot
- esiintymisen ja itsensä ilmaisun taidot

Lisäksi intensiiviviikon tavoitteena on yrittäjyyden peruskäsitteiden ja toimintaympäristöjen valottaminen sekä näkemysten avaaminen omatoimisuuteen, itsenäiseen ohjattuun opiskeluun, jossa toimitaan yhteisöllisesti yhteistyössä muiden opiskelijoiden ja yrittäjien sekä yrittäjyyteen liittyvien sidosryhmien kanssa.

Yrittäjyyden intensiiviviikon teemat ovat yrittäjyys, sisäinen yrittäjyys, yritys- ja innovaatiotoiminta, jotka on jaettu viikolle seuraaviin ryhmiin:

1. Yrittäjyys ja yrittäjyyden käsite sekä tutustuminen yrittäjyyteen.
2. Yritystoiminnan prosessit, yritystoiminnan suunnittelu ja yrittäjyys
3. Yritystoiminnan kehittäminen ja asiantuntijayhteistyö.

Koko intensiiviviikko, että kukin erillinen päivä viikolla toistaa kolmea edellä mainittua ryhmää ja etenee näiden ehdoilla. Kukin viikon päivä alkaa ohjaavin kysymyksin päivän aiheen teemoista ja

etenee työskentelyn kautta asiantuntijoiden haastatteluihin ja tapaamisiin. Viikko puolestaan alkaa yritystoiminnan peruskysymyksistä edeten kehittämistyöhön ja asiantuntijayhteistyön tuloksiin. Näin tiedot ja taidot kehittyvät ongelmalähtöisen oppimisen mukaisesti yksilötyöskentelyn, ryhmätyöskentelyn ja tiimityöskentelynä kautta kohti kehittämistyötä asiantuntijayhteisössä.

Avainsanat: Yrittäjyyden oppiminen, toinen aste, intensiiviviikko, itsensä johtamisen taidot, ryhmä- ja tiimityöskentely, asioiden organisointi, aikataulutus, esiintyminen ja itsensä ilmaisu, hanke-esittely, case-esittely

Moving Towards Wellbeing -projekti (MTW)

Leena Nietosvuori
Lahti University of Applied Sciences
Annamaija Id-Korhonen
Lahti University of Applied Sciences

Rahoittaja Kaakkois-Suomi-Venäjä ENPI CBC 2007 – 2013 -ohjelma

Tarkastelemme esityksessämme Lahden ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveystieteiden laitoksen MTW-projektin vaikuttavuutta. Kyseessä on hanke, jota on toteutettu yhdessä Kymenlaakson ammattikorkeakoulun, Venäjän Presidentillisen Akatemian (Viipuri) ja Valtion talous- ja kauppatieteiden yliopiston (Pietari) kanssa.

Projektia on rahoittanut Kaakkois-Suomi-Venäjä ENPI CBC -ohjelma, ja se on alkanut 1.4.2012 ja jatkuu syyskuun loppuun 2014.

Projektin tavoitteena on ollut koota yhteen sosiaali- ja terveystieteiden alan yrittäjiä kummaltakin puolelta rajaa ja etsiä erilaisia yhteistyömahdollisuuksia heidän kanssaan sekä tukea alueellista yhteistyötä Päijät-Hämeessä, Kymenlaaksossa, Leningradin alueella (Viipuri) ja Pietarissa. Lisäksi pyrkimyksenä on ollut saada aikaan sekä yrittäjyyttä että sosiaali- ja terveystieteiden palveluita kehittäviä toimintamalleja ja verkostoja.

Konkreettisesti yhteistyötä on tehty yhteisissä seminaareissa ja työpajoissa sekä Suomessa että Venäjällä. Niissä on ollut mahdollista mm. syventää tietoutta sosiaali- ja terveystieteiden alan yrittäjyyteen liittyvistä tekijöistä ja kulttuurienvälisestä viestinnästä. Olennainen osa toimintaa ovat olleet tapaamisten yhteydessä järjestetyt yritysvierailut. Näin on päästy tutustumaan sekä suomalaiseen että venäläiseen tapaan toteuttaa yrittäjyyttä ja erilaisiin toimintakulttuureihin. Projektin loppuseminaari pidetään maanantaina 8. syyskuuta 2014 Lahdessa.

Projektin aikana on rakennettu ja kehitetty yhdessä yrittäjyyden virtuaaliopintoja. Neljän opintopisteen opintopaketti on toteutettu keuhällä 2014 englanninkielisinä verkko-opintoina. Kurssilla yrittäjyyttä opiskeli 40 venäläistä ja suomalaista opiskelijaa. Mukana oli myös Nursing-koulutuksen opiskelijoita, esim. Afrikan eri maista. Yhtenä painopisteenä opinnoissa oli saada

opiskelijat pohtimaan omaa yrittäjämäistä tapansa toimia ja ideoita kansainvälistä hyvinvointiyrittäjyyttä.

Hankkeessa mukana olevien korkeakoulujen tehtävänä on ollut myös luoda tutkimuksellista näkökulmaa teemaan yhteisen tieteellisen julkaisun muodossa. Näin on haluttu parantaa korkeakoulu maailman tietoutta yrittäjyydestä ja yrittäjämäisestä toiminnasta. Julkaisu ilmestyy virtuaalisena syyskuussa 2014.

Yhteistyön ja verkostoitumisen vahvistamiseksi on projektin aikana luotu internetiin yhteinen portaali, joka on antanut mahdollisuuden verkostoitumiseen ja yhteiseen keskusteluun. Sen osoite on www.wellbeingconnection.fi

Harjoitusyrittäjä tekniikan koulutuksen yrittäjäläisyyden opetuksen pedagogisena menetelmänä

Marja-Liisa Kaakko
Centria University of Applied Sciences
Kaija Arhio
Centria University of Applied Sciences

Tavoite

Kuvata miten harjoitusyrittäjä on käytetty Centria ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikössä tekniikan koulutuksen yrittäjäläisyyden opetuksen pedagogisena menetelmänä.

Tausta

Kyse on perinteisten tekniikan aloista, sähkö- ja mediatekniikasta, joissa yrittäjäläisyyttä opetus suunnitelmassa on yhden opintojakson verran eli 5-7 opintopistettä. Tässä yhteydessä yrittäjäläisyyden pitää sisällään kansantalouden, yrittäjäläisyyden, markkinoinnin ja yrityksen talouden hallinnoinnin aihealueet. Opintojakson oppimistavoite on siis hyvin laaja.

Laajan ja monitahoisen aihealueen opettaminen perinteisillä menetelmillä on osoittautunut vähemmän motivoivaksi. Kyseiset taidot ovat kuitenkin työelämän näkökulmasta tärkeitä kaikissa työtehtävissä.

Mitä on tehty

Edellä mainituista syistä haettiin uusi, motivoivampi toteutusmuoto yrittäjäläisyyden opintoihin. Centria ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikkö on kokeillut VEPEN –harjoitusyrittäjätoimintaa tekniikan talouden opetuksessa. Liiketalouden koulutusohjelmassa harjoitusyrittäjätoimintaa on käytetty jo useita vuosia. Tavoitteena on ollut rakentaa tekemällä oppimiseen perustuva opintojakso, jossa yrittäjäläisyydestä edetään liikeidean kautta liiketoimintasuunnitelmaan. Tätä liiketoimintasuunnitelmaa siten toteutetaan harjoitusyrittäjätoimintana VEPEN –ympäristössä. Tässä harjoitusyrittäjätoiminnassa tulee harjoiteltua käytännön toimia yrityksen toimintojen pyörittämisestä.

Seminaaripaperissa tulemme kuvaamaan neljän vuoden aikana saatuja kokemuksia ja tuloksia sekä opiskelijoiden että opettajien näkökulmasta.

Avainsanat: yrittäjyyskasvatus, harjoitusyritys, pedagogiikka

